

Година I. Бургазъ, 15 Октомврий 1891 г. Книжки VII и VIII.

НОВА СВѢТЛИНА.

ХАРАКТЕРЪТЪ

на

Спиритическото откровение.

отъ

Аланъ Кардекъ

(Преводъ отъ Френски)

1. Можемъ ли да считаме спиритизама, като откровение? Въ таквъ случай каквъ е неговий характеръ? Върху що е основана неговата автентичность (сжщественность)? По каквъ начинъ се е тя създадала? Науката за духоветъ откровение ли е въ теологическа смисълъ, т. е. дали тя е слѣдствие отъ нѣкое скрито учение отъ горѣ? Може ли тя да прѣтърпи нѣкакви измѣнения или не? Ако се приложи на чловѣцитѣ цѣлата истина, не ще ли тя да ги накара да употребѣятъ способноститѣ си, защото тя ще ги принуди да ъ дирижтъ? Каквъ може да бжде авторететътъ за учението на духоветъ, ако той не е *непогрѣшимъ* и върховенъ надъ чловѣчеството? Каква е ползата отъ този моралъ, който тѣ проповѣдватъ, ако той не е сжщий като Христовийтъ, когото припознаватъ? Кои сж новитѣ истини, които тѣ ни учатъ? Има ли чловѣкъ нужда отъ откровение, и не може ли той да намѣри въ себе си и въ своята съвѣсть всичко това, което му е нужно да го ръководи? Такива сж въпроситѣ, върху които трѣбва да се установимъ.

2. Що значи откровение. *Откровение*, е прѣдлогъ дума, състояща отъ прѣдлога *отъ* и глагола *криѣ*. Откровение значи: да направишъ нѣщо тайно или непознато, явно, извѣстно.

Погледнете отъ тази точка на зрѣние, всичкитѣ науки чрѣзъ които ний знаемъ тайнитѣ на природата, сж откровения, и можемъ да кажемъ, че имаме само едно безпреривно

откровение; астрономията ни открива звѣздния свѣтъ, който ний не знаехме; геологията—формацията на земята; химията закона на сродството; физиологията—функциитѣ (дѣлноститѣ) на организма и т. н.; Коперникъ, Галилей, Нютонъ, Лапласъ, Лавазие сж хора на откровението (откриватели).

3. Сжщественый характеръ на всѣко откровение трѣбва да бжде истината. За да откриемъ една тайна, ще рече да направимъ едно дѣло извѣстно; ако това нѣщо е лъжливо то не е дѣло и слѣдователно, тукъ нѣма откровение. Всѣко откровение се изобличава отъ дѣлата си и чрѣзъ нищо друго; ако то е приписано на Бога, понеже Богъ нито лъже нито се мамъ, то не може да произлѣзе отъ него, а трѣбва да го считаме като слѣдствие на човѣческа мисль.

4. Каква е ролята на единъ профессоръ прѣдъ ученицитѣ му, ако не ролята на единъ човѣкъ на откровението? Той ги учи това, което тѣ не знайтъ, това, което тѣ сами не би могли нито сж имали врѣмето, нито възможността да го откриятъ, защото науката е работа набрана съ вѣкове и отъ едно множество човѣци, които сж изучавали всѣкой своитѣ случайни наблюдения, и сж се ползували отъ всѣко нѣщо, което имъ се е испрѣчвало. Учението прочее, е въ сжщностъ, откровението на нѣкои истини научни или морални, физически или метафизически, написани отъ човѣци които сж ги научили отъ други, които не сж ги знаели, и които и безъ това не биха ги никога научили.

5. Нъ учительтъ не прѣподава това, което той е научилъ: той е втора степенъ откривателъ; гениалний човѣкъ прѣподава това, което той самъ е изнабралъ: първобитнийтъ откривателъ. Той носи свѣтлината, която отгукъ-оттамъ разпространена, се опростонародява. Какво би станжло съ човѣчеството, безъ откровението на гениалнитѣ човѣци, които се явяватъ отъ врѣме на врѣме? Нъ кои наричаме ний гениални хора? И защо сж тѣ гениални хора? Откъдѣ идятъ тѣзи хора? Какво ставатъ тѣ?

Като забѣлѣжимъ, че по голѣмата часть при раждане-то си притежаватъ високи способности и вродени познания, за които твърдѣ малкъ трудъ се изисква да се развижтъ. Въ ошностъ тѣ принадлежжтъ на човѣчеството защото тѣ

се раждатъ, живѣятъ и умираатъ като насъ. Откъдѣ прочее, тѣ притежаватъ тѣзи знания, които не могатъ да придобиятъ прѣзъ живѣнието си? Ще кажатъ материалистичѣ, че случайтъ имъ е далъ отъ мозачната материя по-голъмо количество и отъ по-добро качество. Въ такъвъ случай, тѣ не заслужаватъ нѣщо повече отъ единъ зеленчукъ по дебелъ и по-вкусенъ отъ другъ.

Ще кажатъ ли пѣкои пѣкъ спиритуалисти, че Господъ ги е надарилъ съ душа по-фоворозирана (обична) отъ тѣзи на обикновеннитѣ хора? Прѣдположение тѣй сжщо пелогично защото съ него запетняваме Бога въ пристрастие. Самото рационално рѣшение на тази проблема е въ прѣдсжществуванието на душата и въ множеството на сжществуванието. Гениалнийтъ чловѣкъ е *духъ*, който е живѣлъ много по-отнапрѣдъ, който, слѣдователно, е повече научилъ и повече напѣднѣлъ отъ тѣзи, които малко сж *наапѣднали*. Като се въплотаватъ тѣ донасятъ съ себе си това, което тѣ знайтъ и понеже тѣ знайтъ много повече отъ другитѣ безъ да иматъ нужда да го изучаватъ, за това се и наричатъ гениални хора. Това, което тѣ знайтъ, никакъ не е вхтрѣшно дѣло и не е слѣдствие отъ нѣкоя особенна привилегия. Прѣди да се прѣроджѣтъ, тѣ сж били духове, напѣднѣли; тѣ сж се въплотили, за да въсползуютъ другитѣ съ това което знайтъ; може би, за да придобиятъ прѣдимущество. Чловѣцитѣ непрѣстанно сами по себе си и съ трудовѣтъ на своя умъ напѣдватъ, но оставени на собственнитѣ си сили, тѣхний напѣдѣкъ е бавенъ, ако тѣ не сж подпомогнѣти отъ хора по-напѣднѣли, както напѣримѣръ: ученикътъ отъ своитѣ прѣподаватели. Всичкитѣ нѣроди сж имали своитѣ гениални мжѣе, които сж живѣли въ разни врѣмена, дѣли сж едно направление и сж си изиграли ролята.

6. Най-сетнѣ, като се допуца, че Богъ се грижи за създаниата си, защо да не допустнемъ, че се явяватъ способни духове, които по своята инергия и прѣимуществото на своитѣ познания, да се грижѣтъ за напѣдѣка на чловѣчеството, въплѣтаватъ се по желанието на Бога съ цѣль да потикнѣтъ напѣдѣка въ една опрѣдѣлена смисълъ, че тѣ прииматъ миссията на единъ посланикъ, която приема отъ своя господарь?

Такава е ролята на великитѣ гении. Какво правятъ тѣ?— Учатъ чловѣцитѣ на тази добродѣтель, която тѣ игнориратъ и която биха игнорирали още за много дълго врѣме, ако да не бѣха тѣ показали пътя и чрѣзъ чиято помощ тѣ могатъ да се възвишѣтъ много по-скоро. Тѣзи гении, които се явяватъ като блѣстящи звѣзди прѣзъ ваковетѣ, като оставятъ слѣдъ себе си дълги освѣтени пѣтища за чловечеството, сж миссионери, или ако щете миссии. Новитѣ нѣща, които тѣ явяватъ на чловѣцитѣ подпадатъ въ физиката, по нѣкой път въ философията, тѣ сж *откровения*.

Ако Господъ испраща гении за науката, той може да испраща гении и за моралната наука, която е единъ отъ необходимитѣ елементи на напредѣка. Такива сж философитѣ, чиито идеи сж прѣкарвали вѣковетѣ.

7. Въ истинската смисълъ на думата въ религиозно отношение, откровението се отнася обикновено за духовни нѣща, които чловѣкъ не може да научи самъ, които не може да открие самъ посредствомъ чувствата си и чието знание му е дадено отъ Бога или Неговитѣ пратеници било посредство прямо съобщение, било чрѣзъ вдъхновение. Въ такъвъ случай откровението се всѣкоги прави на привилегировани лица, познати подъ името пророци или мессии т. е. испратеници, миссионери натоварени съ миссия да съобщатъ нѣщо на чловѣцитѣ. Гледано отъ тази точка на зрѣние, откровението заключава най-голѣмата пасивностъ; приема се безъ контролъ, безъ испитъ, безъ разискване.

8. Всичкитѣ религии си иматъ своитѣ откриватели и често пъти всички сж били далечъ отъ да познаватъ цѣлата истина; тѣ сж придобили своето право отъ Провидението, защото тѣ сж се съобразили съ врѣмето и срѣдата, гдѣто тѣ сж живели, съ гениитѣ на народа, на които тѣ сж говорѣли, и надъ които тѣ сж стоели високо. Въпрѣки грѣшкитѣ на тѣхнитѣ учения, тѣ не сж се никоги възмущавали, и заради това сами сж посѣли зародиши на успѣхъ, който по късно ще се появи, или пъкъ се появилъ съ слънцето на християнството. Тази е прочее, погрѣшката която имъ дава анатемата въ името на православieto, защото ще дойде день въ който всичкитѣ тѣзи врѣрвания, тѣй различни по форма, но които почиватъ

върху сжщността на единъ и сжщи принципъ (начало): Богъ и безсмъртието на душата, ще се образуватъ въ голѣмо единство, гдѣто разумътъ ще въстържествува надъ прѣдразсѣдка.

За нещастие, религиитъ всѣкога сж били инструментътъ на владичеството; ролята на пророцитъ се съблазнява отъ честолюбие и за това се виждатъ да се явяватъ много пророци или меесии, които, като се ползватъ съ славата на това име, експлоатиратъ довѣрието за въ полза на своята гордостъ или мързелъ, като намиратъ по-лесенъ начинъ да живѣятъ върху трудоветъ на своитъ вѣрующии. Християнската религиа не е била създадена за прибѣжище на тѣзи паразити. Върху този прѣдметъ ний ще обърнемъ вниманието си сериозно въ XXI глава отъ Евангелието съгласно спиритизмътъ: „ще се появятъ лъжливи христози и лъжливи пророци“.

9. Има ли прѣми откровения отъ Бога на челоуѣдитъ? Този въпросъ е таквъ, щото ний не смѣемъ да го рѣшимъ нито утвърдително, нито отрицателно, по единъ абсолютенъ начинъ. Не е нищо съвършено не възможно, но не ни се дава и извѣстно доказателство. Нѣмаме никакво съмнение, че Духоветъ сж най-близо до Бога по тѣхното съвършенство, проникватъ въ мисълта му и могатъ да ни ѡ съобщѣтъ. Обаче въплѣтенитъ откровения, освѣнъ иерархическия редъ на който тѣ принадлежѣтъ и степенъта на тѣхното лично знание, тѣ могатъ да черпѣтъ своитъ собствени поучения отъ своитъ собствени повзання, или да не приематъ отъ духове, повъзвишени, които сж прѣмитъ съобщители на Бога. Тѣзи сжщитъ, като говорѣтъ отъ името на Бога, могатъ по нѣкоги да се взематъ за самийтъ Богъ.

Тѣзи видове съобщения нѣматъ нищо чудно за тогози, който е запознатъ съ явлениата на ясновидѣнието и на нинитъ по който се основаватъ съобщениата между въплѣтенитъ и невъплѣтенитъ. Съобщениата могатъ да се прѣдадѣтъ по разни начини: чрѣзъ чисто и просто вдѣхновение, чрѣзъ слушание на думи, чрѣзъ появяването на поучителитъ-духове въ тѣхнитъ сѣнища и явления, по нѣкой пѣтъ на съмъ по-нѣкой пѣтъ и въ будно състояние, тѣй както четемъ при-ѣритъ въ Библията, Евангелието и въ свещеннитъ книги на всѣкитъ народи. Съвършено право е да се каже, че по-

вечето мъже на откровението сж вдъхновенни *медиуми*, които слушатъ или гледатъ; всичкитѣ медиуми сж мъже на откровението и никакъ прѣми посрѣдници на Бога или неговитѣ посланници.

10. Само чиститѣ Духове приематъ съобщение отъ Бога съ миссия да се прѣдаде; но знае се че всичкитѣ духове не сж съвършени и че има такива, които си даватъ лъжливъ изгледъ; ето защо свети Иванъ каза: „Не вѣрвайте никакъ на всичкитѣ Духове, вижте по напрѣдъ дали Духоветѣ сж отъ Бога“.

Може да има откровения сериозни и вѣрни, както има лъжливи и неизвѣстни. Обаче характерътъ на сжщинското божественно откровение е този, че тамъ прѣобладава вѣчната истина. Всѣко откровение, пълно съ погрѣшки или пъкъ подложено на измѣнение, не произлиза отъ Бога. Ето защо десетѣтъ заповѣди Божии носѣтъ бѣлѣзитѣ на своето произхождение, когато другитѣ Моисееви закони, а главно врѣменнитѣ, които често пжти противоречѣтъ на законитѣ отъ Синай, сж лично и политическо произведение на Еврейскитѣ законодателъ. Щомъ нравитѣ на народа се омегчихъ, тѣзи закони сами по себе си се углубихъ, когато десетѣтъ заповѣди Божии сж си останали още като фарътъ на чловѣчеството. Тѣзи закони и самъ Христосъ направи основа на аданието си, а пъкъ унищожи другитѣ. Ако тѣ бѣхъ отъ Бога, тѣ бихъ се запазили. Христосъ и Мойсей сж двамата велики мъже на откровението, които прѣобразихъ лицето на свѣтътъ; и ето кждѣ е доказателството на тѣхната Божествена миссия.

Чловѣческитѣ издѣлия нѣматъ такава сила. (*слюдеа*)

Трансценденталната физиология, като наука на бъдъщето.

(Продължение отъ книжка V).

Отъ Поль Жибие.

Азъ бихъ могълъ да прѣведж масса наблюдения отъ този родъ, но замѣлчавамъ за тѣхъ, защото не искамъ да пализамъ отъ по-рано опредѣленитѣ рамки на тази книга.

Азъ искахъ само да докажа, че вътрѣшното чувство при извѣстни условия може да се сношава съ вънкашния свѣтъ, безъ помощта на тѣзи пктица и органи, които служатъ за тази цѣль въ нормални условия. Това не ни ли довежда сега къмъ мисльта, че съществува духовно разумно начало, независимо отъ материята, която му служи да прояви себѣ си само тогава, когато се намира въ съединение съ материята?

Тази глава бѣше вече написана когато получихъ слѣдущето писмо отъ докторъ Ванъ-Шайка, профессоръ на медицинската школа въ Нью-Йоркъ, отъ 20 Юлий 1889 г.

„Любезный другарю, съ най-голъмо удоволствие, ако и вий лично да не ме молихте за това, испращамъ ви описание на опыта, на който вий вчера ми дадохте възможность да бждъ: вий прѣспяхте една млада дѣвица около 18 годишна, при което азъ можахъ да се удостовѣриж, че нейнитѣ зрительни оси бѣхж силно обѣрнати къмъ сръдната линия, малко горѣ, въ състояние на силенъ, ако и врѣмененъ страбизмъ. Подаръ това вий ѣ залѣнихте на затворенитѣ очи два кръга отъ дебела книжна материя и, за доискарвание на прѣдпазванията завързахте ѣ очитѣ съ кърна, нагънхата нѣколко пкти.

Подаръ това азъ самъ избрахъ една книга отъ вашата доста обширна библиотека, и помѣстихъ книгата на сомнамбулката, която, по мое желание, подаръ нѣколко мгновения твърдѣ хубаво прочете заглавието на книгата. Съ такъвъ пълненъ успѣхъ опытътъ бѣше повторенъ и надъ журналитѣ, които азъ самъ избрахъ. Този опытъ бѣше направенъ много пкти съ други книги и журналы въ продължение на сщия сеансъ, и всѣкога съ еднакъвъ успѣхъ. Въ врѣме на всичкитѣ тѣзи опыти азъ бѣхъ до самата сомнамбулка ѣ можахъ напълно да се увѣриж, че безусловно невъзможно ѣ бѣше да направя това другоаче, освѣнъ съ помощта на особена една способноеть, до него врѣме съвършено менѣ неизвѣстна, и въ съществуванieto на която азъ пръвъ пктъ се убѣдихъ на този сеансъ. Ако настоящето писмо може да послужа за цѣльта ви, то располагайте съ него, както искате. Приемѣте и проч. докторъ Жоржъ Ванъ-Шайкъ“.

Азъ по рано вече споменахъ за сънуваниата и грезитѣ, които се отличаватъ по своя характеръ отъ обыкновеннитѣ

сънища и въ време на които ний можемъ да видимъ лица и мѣстности, които по-рано никога не сме могли да видимъ и които послѣ узнаваме. Сществува едно особено състояние, което става по нѣкога въ сънъ, а по нѣкога и на явѣ, въ време на което се проявява съ особенна сила тази способностъ на нашата душа. Онѣзи, които искатъ да се запознаятъ съ подобни явления, могатъ да прочетатъ съчинението на г. г. Гурнея, Майерса и Подмора: „За призрацитѣ на живитѣ хора“ (Phantasma of the living), което е напечатано въ 1886 г. въ Лондонъ. Азъ лично съмъ наблюдавалъ нѣколко факта отъ подобенъ родъ, а още повече съмъ слушалъ отъ лица, съ които подобни фактове сж се случили. Отъ време на появяване моята книга за спиритизма, азъ получихъ грамадна масса съобщения за факти отъ подобенъ родъ, а така сжщо попадало се е случай да се запознажъ лично съ множество лица, съ които подобни факти сж се случвали, които сж дохождали при мене съ молба да имъ разяснижъ нѣкакъвъ случай отъ тѣхния животъ, който тѣ не сж били въ състояние да го обяснятъ сами. Ето мѣжду другото, единъ отъ множество случаи отъ този родъ, който ми е съобщенъ отъ едно лице, съ което се е случилъ.

Г. Ю-т, младъ человекъ, около тридесетъ годиниенъ, русъ, талантливъ, художникъ-граверъ, бащата на когото билъ шотландецъ, а майката-рускиня. Баща му билъ надаренъ съ извънрѣдни медиумически способности, които сж направили името му извѣстно на цѣлъ свѣтъ. Майката така сжщо била медиумъ. Като се родилъ въ спиритическо семейство, той при все това, никога не се занимавалъ съ спиритизма и не виждалъ никога ненормални явления до този случай, за който той дойде при мене да се посвѣтва въ началото на 1887 г.

„Прѣди нѣколко дни, разказа ми той, азъ се върнахъ дома вечеръта часа около десетъ, когато изведнжжъ почувствахъ нѣкаква си странна умора, каквато по-прѣди никога не съмъ чувствувалъ и която съ нищо неможахъ да си обяснижъ. При все това, като се рѣшихъ да не си лѣгамъ немѣдленно да спя, безъ да глѣдамъ на уморяването, азъ запалихъ лампата и я турихъ на нощната масичка, която бѣше близо до постелата ми. Подиръ това, азъ взѣхъ цигара,

запалихъ ъкъ надъ пламъка на лампата и, като попушихъ малко, възлѣгнхъ се на канапето. Въ минутата когато си допрѣхъ главата до възглавницата на канапето, азъ почувствувахъ, че прѣдмѣтитѣ които ме заобикаляхъ, като че се въртихъ, и усѣтихъ, че ми се вие свѣтъ. — Подирь това внезапно се почувствувахъ прѣнѣсенъ по срѣдъ стаята. Учуденъ отъ това неочаквано прѣмѣстѣние, оглѣдахъ се наоколо и моето учудване достигна крайни прѣдѣли. Прѣди всичко видѣхъ *самъ себе си* прострѣнъ на канапето съ цигара въ ржка, на която огъньтъ се ясно отдѣляше въ сѣнката на абажура на лампата. Дойде ми на умъ, че безъ съмнение съмъ заспалъ и че всичко това ми се прѣдставлява на сънъ. Но трѣбваше да се съзнава, че никога нищо подобно и съ такова чувство на реална дѣйствителностъ въ сънъ не съмъ усѣщалъ. И така, като се убѣдихъ, че това неможе да бѣде сънъ, тъй като никога не чувствувахъ съ такава реалностъ дѣйствителността, втората моя мисль бѣше, че азъ съмъ умрѣлъ. Спомнихъ си разскажитѣ за духоветѣ, и помислихъ че и азъ съмъ станалъ духъ. Всичко което нѣкога бѣхъ чулъ за това, се испрѣчи прѣдъ моя мисленъ погледъ. Азъ много добръ помнѣхъ, че въ едно и сѣщо врѣме усѣтихъ чувство на беспокойство и съжаление за гдѣто много не можахъ да извършихъ отъ онова, което прѣдполагахъ да извършихъ въ живота си. Азъ се приближихъ къмъ себе си, или по-добрѣ да се каже, къмъ своето тѣло, къмъ онова което считахъ за свой трупъ. Но едно обстоятелство, което не можахъ да разбера въ първата минута, привлече вниманието ми. Азъ видѣхъ, че дишамъ и освѣнъ това, видѣхъ вжтрѣшността на гърдитѣ си, сърдцето си, което тунаше полегка, но правилно. Видѣхъ кръвта си, която течеше въ жилитѣ. Тукъ най-послѣ разбрахъ, че съ мене се е случило примирание, но съ единъ особенъ характеръ. Тъй като хората които примиратъ нищо не помнятъ, като се свѣстихъ, то мислѣхъ че и азъ нищо не ще помнѣхъ когато дойда въ себе си.

Като се чувствувахъ малко поуспокоенъ, азъ се огледахъ наоколо, като се питахъ: дълго ли ще се продължи това? Следъ това прѣстанхъ да се беспокоя за своето тѣло, за

друга азъ, движение и на винта, който както по-прѣди не подвижно лѣжеше на канапето. Погледнихъ лампата, която продължаваме спокойно да гори и дойде ми на умъ, че тя е твърдѣ близо до кревата и можеше да подпали завѣсата. Тогава хванхъ винта на лампата, за да намалѣхъ иламъка или съвѣтъ да го изгасѣ, но тукъ се яви прѣдлогъ за ново, още по-големо учудвание: азъ съвършено явно усѣцахъ главичката на винта, но напразно се мѣчихъ да го въртижъ съ прѣститѣ си: тѣ само се движахъ и напразно се мѣчихъ да съобщѣ.

Тогава погледнихъ по-вторачено на себе си и видѣхъ, безъ да се глѣда на това, че ржката ми свободно можеше да прѣминава прѣвъ самия мене, видѣхъ ако памята не ме лѣже, своето тѣло облечено, като въ нѣщо бѣло. Подиръ това се исправихъ прѣдъ огледалото, но вмѣсто да видѣхъ своето отражение въ въ него, погледътъ ми свободно проникваше прѣвъ стѣната въ стаята на мой съсъдъ, на която всичкитѣ подробности на покщницната изведнажъ ми станяхъ явни. Тогава дойде ми мисль да влѣзѣхъ въ стаята на съсъда си, въ която азъ никога не бѣхъ влѣзвалъ и на която домакинътъ въ това врѣме не бѣше въ Парижъ. Едвамъ помислихъ за това, когато се видѣхъ, че се намирамъ вече тамъ; какъ стана това, не можъ да си дамъ никакъвъ отчетъ, но стори ми се, че азъ прѣминхъ прѣвъ стѣната съ схщата лекость, съ каквато проникваше тамъ погледътъ ми. Азъ бѣхъ за прѣвъ пътъ въ стаята на съсъда си и се стараяхъ да запечатамъ въ памята си всичкитѣ ѣ подробности; подиръ това приближихъ се къмъ шкафа съ книги, като запомнихъ много отъ заглавието на съчинениата. За да си промѣнѣхъ мѣстото, стигаше ми само да поискамъ и безъ най-малко усилие бѣхъ вече тамъ, кждѣто искахъ да съмъ.

Отъ това мгновение моитѣ въспоминания сѣ мжгливи, помнѣхъ само че бѣхъ нѣкждѣ-си далечъ, струва ми се въ Италия; но моитѣ въспоминания за всичкия този периодъ сѣ крайно неясни, като че моитѣ мисли въ него врѣме се прѣмѣсваха, разбърквахъ, и азъ се прѣнисахъ тамъ кждѣто се насочвахъ моитѣ мисли.

Всичко, което можъ да прибавѣхъ въ заключение е това, че азъ се събудихъ сугрината часътъ въ 5, помръзналъ и

включеняе съ на канапето, като държахъ още въ ржцѣ не-
испушената цигара. Лампата бѣ изгаснѣла и стѣклото почер-
нѣло отъ димъ. Легнахъ си въ постелята и дълго врѣме не
можахъ да заспѣ, като чувствувахъ, че съмъ се простудилъ;
най-послѣ азъ заспахъ и като се събудихъ, бѣше вече день.
Като намислѣхъ благовиденъ прѣдлогъ помолихъ дворника да
ми покаже съседната стая и намѣрихъ въ ней всичко въ
сжщия видъ, както ми се прѣдстави прѣвъ нощта, безъ да
се исклучватъ и заглавиата на книгитѣ, които азъ внимателно
тогава прочетохъ.

До послѣдне врѣме азъ се пазѣхъ да съобщѣ комуту
и да е за горѣприведения случай. като се страхувахъ да не
ма вземжтъ хората за лудъ или за челоувѣкъ изложенъ на
галлюцинации „Какво мислите вий, докторе, за всичко това?“
прибави г. Ю-тъ, като свърши разказа си.

Въ това врѣме, когато г. Ю-тъ ми разказа този случай,
азъ вече знаехъ, че подобни работи сж възможни и отчасти
знаехъ причината имъ. При все това азъ внимателно изгле-
дахъ събѣседника си, за да прочетж въ очитѣ му, да нѣма
намѣрение да ме измами; но той бѣше твърдѣ сериозенъ и
твърдѣ заинтересованъ отъ случая, който е станалъ съ него.
Тогда азъ му обяснихъ че по всѣка вѣроятностъ той е на-
даренъ съ необичайни медиумически способности и че отъ
него зависи да ги развие по-нататѣкъ. Разказахъ му какъвъ
животъ трѣбва да води за по-нататѣшното развитие на тѣзи
способности и ний се съгласихме да се срѣщаме по единъ
пжтъ въ двѣтъ недѣли. Той испърво бѣше вѣренъ на своето
обѣщание. но уви! Скоро ми обяви че ще се жени и че отъ
това врѣме не може да се посветява на никакви опити.

Азъ не се съмнявахъ че, ако този фактъ се бѣше слу-
чилъ съ челоувѣкъ непознатъ съ основата на новата, транс-
ценденталната психология, той щѣше да го посрѣщне съ
крайно недовѣрие. Колкото се отнася до мене, азъ не натрап-
вамъ на читателя своитѣ убѣждения—нека той се постарае
да се убѣди самъ. Азъ прѣдадохъ факта така, както както
ми бѣ той разказанъ. Справедливъ ли е той? Азъ не мож
разбира се, да имамъ относително това безусловна, строго-
научна увѣреностъ, но всичко което мож само да кажа е,

че въобще, като се взематъ въ внимание купъ еродни пему фактове, той е възможенъ. въ което читателтъ може да се убѣди, като се запознае по-основатело съ книгата на г. г. Гурнея, Майерса и Подмора: „За призрацитѣ на животѣ хора.“

Фактоветѣ отъ подобенъ родъ не сж чести, тъй като, ако би тѣ да се случвахъ на всѣка крачка, не щѣхъ да се пишгтъ по поводъ на тѣхъ цѣли съчинения; но при все това, тѣ сжществуватъ и доказватъ, че дори прѣзъ живота си человекъ може да бжде свидѣтель на раздѣлението различни-тѣ елементи или принципи, отъ които състои неговото сжщество. Тѣ, т. е. тѣзи факти, значително ни помагатъ за разяснение състоянието на человека подиръ смъртта.

Азъ съвѣтвахъ прочитание книгата „За призрацитѣ на животѣ хора“ съ тази цѣль, щото читателтъ по-отрано да привикне на нищо да не се учудва, защото по-нататкъ той ще се запознае съ нѣща още по-чудни, а учудванието, както и страхътъ, не сж добри свѣтнини. Твърдѣ е поучителна така сжщо и книгата на учения експериментаторъ Де-Рошъ, която подготвя нашия умъ къмъ допускание на таинствени, още не изяснени отъ науката, могъществени сили, които дѣйствуватъ заедно съ онѣзи, на които всѣкидневното дѣйствие е приблизително извѣстно.

Почти подиръ двадесетъ години отъ блѣстящото откритие на Лавуазие много химици и дори такива, каквито напр. Пристлей, се придържахъ къмъ старата теория за флогистона. Въ наше врѣме, безъ да се глѣда на блѣстящитѣ работи на Пастеора и стотинитѣ негови ученици и послѣдователи, все още се намиратъ учени и медици, които отричатъ сжществуванието на бактерии; такива хора, очевидно, не искатъ да видѣтъ нищо друго, освѣнъ онова, на което тѣ се нѣкога научили. Тъкмо това ний виждаме и въ занимающа ни въпросъ за явленията, които доказватъ че сжествува у насъ, независима отъ материята, духовна субстанция, която прѣживѣва разрушението на тѣлото, реалността на която доказахъ въ наше врѣме много първокласни и прочути учени и изслѣдователи.

(Слѣдва).

ОТХРАНАТА.

Отхраната е причината, по която прѣбражданиата се измѣняватъ и се подобряватъ. За да имаме едно добро ново общество, трѣбва да направимъ хората нови. Тѣй, дѣтинската отхрана е отъ голѣма важностъ.

Не е достатъчно да запознаваме дѣтето съ елементарнитѣ познания на науката. До колкото е нужно да знае да чете, да пише и да смѣта, до толкова е необходимо да изуче да се управлява и да води себе си благоразумно и съвѣстно; това е да влѣзе въ живота, въоружено не само за материалната борба, но и за моралната. Този е въпросътъ съ който се занимава най-малко свѣта. Той се старае да развие способноститѣ и отличнитѣ страни на дѣтето, но не неговитѣ добродѣтели. Въ училището, както и въ къщи, пренебрегва се много да се освѣти дѣтето върху неговитѣ длѣжности и върху неговата учѣстъ. Тѣй, лишено отъ възвишени начала, невѣжо въ цѣлѣта на съществуването, въ деня, когато влиза въ публичния животъ, то се намира изложено на всичкитѣ примки, на сичкитѣ увличания отъ пристрастието, въ едно развратено и страстнолюбовно мѣсто.

Даже въ второстепеннитѣ училища, се стараятъ да втикнатъ въ главата на ученика единъ кунъ познания и дѣла, притоварени отъ дати и отъ имена—сичко това въ връвѣ на моралното поучение. Училищната моралностъ, лишена отъ дѣйствителното потвърждение безъ—цѣль на вселенния порядокъ, е една безплодна моралностъ, недостойна да прѣобрази обществото.

Още по-дѣтинско нѣщо е дадената отхрана отъ религиознитѣ заведения, дѣто дѣтето става плѣчка на фанатизма и на суевѣрието, и придобива лъжливи идеи върху сегашния и задгробенъ животъ.

Едно добро морално възпитание е рѣдко нѣщо отъ страна на единъ учителъ. Да се разбудятъ въ дѣтето първитѣ желанія къмъ доброто, да се поправи единъ труденъ характеръ, трѣбва съврѣменно постоянство и твърдостъ, една любовъ, на която само сърдце-то на единъ баща и на

една майка е способно към това. Ако родителитѣ не сподѣжатъ да поправятъ дѣцата си, какъ този който има да управлява едно голѣмо множество дѣца ще може да изпълне това?

При всичко туй това старание не е тъй трудно, както може да си помисли нѣкой. То не изисква нѣкоя дълбока наука. Малки и голѣми могатъ да го изпълнятъ, ако тѣ се проникнатъ отъ високата цѣль и отъ слѣдствената на отхраната. Трѣбва всѣкоги да си наповнимъ едно нѣщо, че тѣзи Духове сж се отравили къмъ нами, щото ний да ги спомогнимъ аа да надвижатъ тѣхнитѣ грѣшки и въ приготвениата къмъ длъжноститѣ на живота. Ний приемаме, съ женидбата, миссиата, за да ги управляваме; нека изпълнимъ тази миссия съ любовь, но съ една любовь безъ слабостъ, понеже прѣкалената любовь е изобилна отъ опасности. Отъ начало още нека вникнемъ и изучимъ като какви наклонности носи дѣтето отъ по прѣднитѣ си сжществувания и нека се стараемъ да развиеме добритѣ и да потушимъ злитѣ. Да не имъ позволяваме да се отпусчатъ много къмъ веселията, тъй щото като привикнатъ отрано на единъ животъ не до толкова увеселителенъ, тѣзи млади души ще разумѣжатъ, че земния животъ е труденъ, че не трѣбва чловѣкъ да расчита на друго, освѣнъ на себе си само и на труда си; самото нѣщо що изработва показва независимостъта и достоинството. Да не се стараеме да ги отклонимъ отъ дѣйствието на вѣчнитѣ закони. Находятъ се камъни въ пътя на всѣкого отъ насъ; мъдростъта само ни поучава, какъ да ги избѣгваме.

Не повѣрвайте дѣцата си другиму, освѣнъ ако сте съвършено принудени. Отхранатъ не трѣбва да се откупува. Що ѣж грижа една подойка, че едно дѣте говори или ходи по напрѣдъ отъ друго? Тя не може ни да се гордѣе, ни да има тази майчина любовь. Но каква радостъ за майката въ първото простѣпване на нейното любимо дѣте! Никаква мъжа, никакво затруднение не ѣж спира. Извърши сжщото за душата на дѣцата си! Имай още повече грижа за нейж отколкото за тѣлото! Последнѣното това ще се исхаби скоро и ще го поставятъ въ гробницата, когато безсмъртната

душа, свѣтяща отъ грижитѣ, що е можла да бжде заобико-
лена, отъ прѣдобитѣ достоинства, отъ извършенитѣ напръ-
дѣци, ще живѣе въ врѣмената за да ви благославя и обича!

Отхраната, основана върху една точна мисъл на живо-
та, ще прѣобърне свѣтовния образъ. Да прѣдположимъ, че
всѣка фамилия като е посвѣтена въ спиритуалическитѣ вѣр-
вания, ги втѣлпява, отъ една страна, на дѣцата; отъ друга
училището съвременно ги учи научнитѣ начала и чудеснитѣ
на вселенната; при този двоенъ порой безъ друго ще се
прояви на скоро едно общинско прѣобразование.

Сичкитѣ морални рани произхождатъ отъ лошата от-
храна. Да ъх прѣобразимъ, да ъх поставимъ върху нови основи,
ще има за чловѣщината безчисленни послѣдствия. Не е
злѣ да учимъ младежитѣ, да развиваме тѣхната интеллигент-
ность, но, прѣди всичко, нека говоримъ на сърцето имъ,
нека ги научимъ да се лишѣтъ отъ недостатѣцитѣ си. Да
не забравяме, че най добрата наука се състои да бждемъ
по-добри!

За отговорността по спиритизма.

Отговорността е една отъ най-добритѣ прѣимущества
на чловѣка; чрѣзъ неѣх той надминува всичкитѣ творения
и е почти царѣтъ на Вселенната. Дѣйствително, всичко въ
природата, отъ най долната сламка, що расте по ливадитѣ,
до най обширнитѣ глобуси, които обикалятъ въ пространство-
то, отъ най малкитѣ и прости невидни водни животинки,
които сѣх като зачатие на тази верига, що съставлява цар-
ството на животнитѣ, до чловѣка—всичко е подчинено подъ
единъ неизмѣненъ и неизбеженъ законъ, който начѣртава на
всѣко сѣщество направлението му безъ да може да се откло-
ни. Само волята чловѣческа е неподчинима на тая неизбѣж-
ность. Господаръ, независимъ отъ своитѣ дѣла, чловѣкътъ ги
располага свободно, спорѣдъ вкуса си, спорѣдъ наклонности-
тѣ си и спорѣдъ прѣдпочтениата си, безъ да може нѣкоя
сила да го сижне въ неговитѣ рѣшения. Това прѣимущество
е слѣдствие на неговата свободна воля, която води личната
отговорность.

Който спомбнува думата отговорностъ, казва съзнания на дѣлата, що върше и, слѣдователно задължение да ги поправи, ако тѣ сж врѣдителни на неговитѣ подобни, или да имъ прѣтърпи слѣдствиата, ако тѣ сж лични. Слѣдователно, всѣко дѣло извършено несъзнателно, не е подложено на отговорностъ. Дѣтето което нѣма съзнание за своитѣ дѣла, минува за непогрѣшимо прѣдъ чловѣческото сѣдилище, както и прѣдъ вѣчния сѣдъ: то не е отговорно за своитѣ дѣйствиа. Лудий, който извършва едно противно дѣйствие на божественитѣ или чловѣчески закони, не подлежи тоже подъ никаква отговорностъ. Съвсѣмъ друго нѣщо ще бжде за този, който се отпуща въ дѣла що разумътъ не допуша и осѣжда; при всичко туй, той, вопрѣки сжвѣстѣта си ги върше. Въ такова едно отношение той остава отговоренъ, понеже при забранителнитѣ причини той не е прѣдвидѣлъ, лошитѣ слѣдствия, що тѣ можътъ да произведжтъ.

Началото на личната отговорносѣ отъ врѣме още е намѣрила противници, дѣже и отрицатели; мѣжду другитѣ най-главнитѣ сж: партизанитѣ на сансуалистическата (чувствителната) система, материалиститѣ и пантеиститѣ. Първитѣ, като произвеждатъ всичкитѣ наши понятия или идеи отъ чувствата, отдаватъ на чловѣка за единственна цѣль на неговото сжществувание чувствителнитѣ владения; вторитѣ, като не приематъ друго сжществувание освѣнч това на материята и, слѣдователно като отказватъ това на длхветѣ, т. е. на душата и на Бога, поставятъ чловѣка подъ такова условие, като това на неотговорното животно. Пантеиститѣ които съзиратъ въ чловѣка само едно божественно свойство, отказватъ неговото лично начало, като смѣсватъ съ Божественностьта; тѣ слѣдователно отказватъ духовната свобода, нейната морална отговорностъ и нейната лична безсмъртностъ.

Изобщо, християнскитѣ вѣри приематъ началото на чловѣческата личностъ и исповѣдатъ нагледно моралната и лична отговорностъ; но практически тѣ схватъ чловѣческата свобода и ж подчиняватъ на Божественитѣ канприции. Дѣйствително, що става чловѣческата свободна воля и неговата отговорностъ при догмата на прѣдопрѣдѣлението Божие, спорѣдъ което участъта на всѣка личностъ е неизмѣняемо утвър-

дена за вѣчно, безъ да е възможно да излѣзе отъ кръга, въ който тя се нахужда? Всичкиѣ теологически остроумия нѣма да достигнатъ никога да докажатъ, че, при всичко това, чедовѣкътъ съхранява свободата си и остава отговоренъ за дѣлата си. Свободната воля не може да съществува подъ натиска на тѣзи неизбѣжна участъ и подъ робството на пороитѣ, що владѣйтъ разума. Християнскиѣ вѣри напоени отъ това поучение, нѣма да повѣрватъ никога че тѣхната отговорностъ е задължена, понеже конечното слѣдствие, прѣдвидено отъ вѣчноста, ще бѣде всѣкога отъ страна на прѣдоурѣдлѣто Божие, конечно рѣшено. Церковата приема, наистина, като омекчително срѣдство на тая неизбѣжна участъ, божествена-та милостъ; но тая милостъ е чисто доброволна и неоснователна: Богъ я дава тамъ, дѣто му аресва и въ количество каквото му аресва.

Още, самата тая милостъ е едно отстранение на вѣчниѣ му планове, понеже колкото тя да бѣде силна по дѣлото, за което тя се приспособява, тя ще бѣде безсилна да запази тогози, който по това е предметъ на вѣчното осуждание, ако такава е неговата участъ.

Що ще кажемъ сега за тая неограниченна властъ, която иматъ християнскиѣ министри изобщо да упрощаватъ едно произволно дѣйствиѣ, чрѣзъ произношението на нѣкои думи, грѣшкитѣ на тогози що ги признава; той влазя въ неповѣдалището прѣтоваренъ отъ всѣкакви прѣстѣпления, и излиза подиръ малко невиненъ. Животътъ му е билъ едно творение, пълно съ безпорядъци отъ всѣкаквъ родъ; но въ врѣмето когато спорѣдъ християнското изражение, той ще се яви прѣдъ своя съдникъ, той се обявява грѣшенъ, и всичко му се опрощава, и, ако раскаянието му е *точно*, той се приема въ обятната Божия и се поставя въ числото на отбранитѣ. Чюдесно поучение, безправствено и разорително въ всѣко отношение по отговорността.

Не е такава духовното разумно поучение; то ни дава едно най-точно и най основателно понятие, относительно личната отговорностъ. Естествено чедовѣкъ е повиканъ да се освѣршенствува неопрѣдѣлено: „Бжди съвършенъ, както наший небесенъ Баща е съвършенъ,“ е казалъ Назаретскій мѣд-

рець. Това осъвършенствование чловѣкъ трѣбва да си го придобие, безъ никакво принуждение, чрѣзъ едно непрѣстанно работение, чрѣзъ една постоянна борба противъ лошитѣ си наклонности. Богъ, господарь на неговата участъ, го е поставилъ. Спиритизмътъ не приема ни компромисъ (спогождение) съ съвѣстѣта, ни пъкъ надѣжда за помилване безъ едно съвършено поправление на погрѣшките които е извършилъ: Богъ не наказва, нито пъкъ награждава. Той оставиъ грижата на всѣкого да се оправдае. Слѣдователно, поправлението самъ самичакъ чловѣкъ си го налага. Вѣчниятъ законъ му е показалъ своето правило на поведение, той трѣбва да се съобрази. Законътъ е начерталъ пътя въ който той трѣбва да се опити; на него остава той тамъ да се одържи. Съвѣстѣта му, водима отъ свободната воля, му дава срѣдствата. Ако той е укснѣлъ, трѣбва да залѣгне, да спечели загубеното време; ако той се е отстранилъ, трѣбва по всѣкой начинъ, късно или рано, да се възвърне, не отъ страхъ на едно наказание, но за собствениа си интересъ и мораленъ напръдъкъ. Въ това отношение най-паче прѣвѣсходствува поучението на спиритизма отъ това на официалниятъ именувани религии. Непослушливий духъ или непокорния—а даже и враждебний, може твърдѣ добръ да упорствува въ своето вълнение противъ Бога, на когото отказва, даже, и съществуването; но той късно или рано ще отстъпи отъ това упорство прѣдъ законната сила на напръдъка, ще намали своята гордость, ще подчини върлата си интеллигентность и ще надвие своитѣ лоши наклонности.

Това поучение връзъ личната отговорность дава най-високата идея за чловѣчеството достойнство и величие. То ни поучава, че ний не сме прѣладени въ каприциата на една слѣпа и невидима сила, че ний сме съжитѣ творители на нашитѣ дѣла. Борбата може да бѣде дълга, битката много или малко постоянна; много прѣбраждания ще бѣдѣтъ нуждни, било то да надвиемъ нашитѣ упорства, било то да придобиемъ степенъта на изискуемото усъвършенствование; но закона на напръдъка, на когото е подчинено цѣлото творение, е неизбѣженъ. Най върлата воля трѣбва късно или рано да приклони глава прѣдъ него.

Ако ни е позволено да сравнимъ малкитѣ нѣща съ голѣмитѣ, то нека вземемъ това що се случаваше въ нашата земя. Нека направимъ това, що се отнася до неосъвършенствуванието на нашия свѣтъ, дѣто съперничесвата, благоприятстванието, играхтъ една значителна роль въ раздаването на благосклонноститѣ. Индустриалний, литературний и искусственний успѣхъ не сж ли завардени отъ постоянното работение и твърдото усилие? Всѣкой е повиканъ лично, подъ своя собствена отговорность, да пригѣтви своето положение въ обществото. Защо това да бѣде другояче, като се касае за интересъ съвсѣмъ по-силенъ, не вѣки ограниченъ въ едно кратковрѣменно сществуване, но въ единъ безкраенъ животъ?

Едно послѣдно разсуждение: каквото и да бѣде естественното желание на чловѣка да постигне една опрѣдѣлена, морална, умствена, даже и материална цѣль, той трѣбва все да бѣде подбуденъ, за да може да надвие тази лѣнность, която е като вродена въ нашата слаба натура. Една благородна амбиция и личний интересъ сж, наистина, главний двигателъ на дѣлата. Но тѣзи подбудителни причини може да бѣдѣтъ безсилни, ако тѣ бѣхж освободени отъ всѣкава отговорность, т. е., че каквото и да е слѣдствието на нашигѣ дѣйствиа, ний трѣбва да бѣдемъ удовлетворени прѣдъ свѣстѣта си, ако се касае за морални дѣла; — прѣдъ обществото, ако се касае за дѣла отъ владѣние гражданско; трѣбва, слѣдователно, едно възбудително срѣдство и това възбудително срѣдство на работата, на дързостѣта и на добродѣтелѣта е личната отговорность.

Магнетизмътъ чрѣзъ силата на волята.

Магнетизмътъ се появява чрѣзъ желанието на магнетизора, безъ никакво вънкашно чувствително явление, тогава, когато той полага твърда воля, за да се появи това или онова явление отъ този който е магнетисанъ. Това удивително дѣйствие на волята е съмнително и даже не вѣроятно за много души, при всичко туй, явлението, като сществува, силата неможе да се откаже: всѣко явление има своята си

причина. Още тя не е еднаква въ всичкитѣ хора; тя е въ разни степени между хората: нахожда се въ нѣкои си повече, а въ други — по-малко.

Волята не е праздно нѣщо; тя е една дѣйствителна сила, на която многочисленнитѣ дѣйствия доказватъ нейното съществуване. Тя е една отъ най-главнитѣ душевни свойства.

Волята, приета като сила, изисква се да се узнае, какъ тя дѣйствува отъ едно тѣло на друго. Мѣжду умственитѣ душевни способности се счита и тая на волята, която произхожда, като една течностъ отъ нервическата система, въ която душевното сѣдалище, казватъ да се нахожда. Тая течностъ, приготвена отъ волята, може чрѣзъ силата на законитѣ що управляватъ нашето тѣлесно устройство, да влѣзе въ дѣйствие, щото да привлѣча и отблъсва или управлява течността на едно друго тѣло тъй, както става, когато главата заповѣда на краката да вървѣтъ. Наконецъ, тая течностъ, която нѣкои наричатъ душевна течностъ, се испарява изъ тѣлото ни; тя може да се простре на расстояние довольно пространно, спорѣдъ силата си, и да проникне лицата, къмъ които е отправена.

Когато волята се извършва, очитѣ ставатъ огнището, отгдѣто изхожда тая душевна течностъ. Има хора на които само погледътъ е достатъченъ да даде едно добро или зло впечатление на хората; погледъ, който много малко показва и расположението на неговата воля, или настроението на неговата душевна сила. Думата **уроки** що се разнася по хората, не е друго, освѣнъ слѣдствие на тая магнетическа сила, която произхожда отъ чловѣка и се отнася къмъ другитѣ движими или недвижими прѣдмети. Слѣдователно, тая сила, магнетическа, душевна или нервическа, наречете я както щете, изгонена чрѣзъ волята, пронизва прѣдмѣтитѣ, къмъ които се отправя; тая е тя, чрѣзъ която единъ магнетизаторъ може да завладѣе едно по-слабо отъ него лице и да го магнетиса; тая е тя, чрѣзъ която той привлѣча или отблъсква силата на магнетисания, унищожавя ѝ или ѝ умножава, спорѣдъ щението си; съ една дума, магнетисаний е подъ волята на магнетизатора.

За пояснение на горнитѣ и за доказателство дозволѣте ми да изложѣ нѣкои примѣри.

Прѣзъ 1857 година по едно стоение отъ десетина дни въ Одринѣ, запознахъ се съ единъ телеграфистъ и единъ лѣкарь, французи; както единиятъ и другиятъ бѣхъ женени и се занимавахъ съ магнетизма, като магнетисвахъ женитѣ си. Отъ тѣзи двѣ жени, жената на телеграфиста имаше най-голѣмата наклонность къмъ сомнамбулизма. Ако въ нѣкое събрание поискаше нѣкой да ѣ приспи, той не трѣбваше да прави друго нищо, освѣнъ да съизволи и извади часовника си, да ѣ го подаде, като на ума си каже, на коя минута да заспи и на коя тя да се събуди. Тя, щомъ поеме часовника на ръка, бива будна и приказва до опрѣдѣлената минута; щомъ минутата настѣпи, безъ да иска, очитѣ ѣ се затварятъ и заспива отъ магнетическиа този сънъ, отъ който магнетисанитѣ обикновенно спятъ; часовникътъ, който има въ ръцѣтъ ѣ, като заспи, тя скрива въ джеба си. Въ това положение, находяще се, ако би нѣкой да ѣ попита нѣщо, тя пакъ му отговаря; но, щомъ опрѣдѣлената минута приближи, тя бръква въ джеба си и, като извади часовника, отваря си и очитѣ; присѣтветвуящитѣ въ това врѣме, ако погледнатъ на часовника, нѣма да видѣтъ, освѣнъ точно оная минута, която е била опрѣдѣлена за да се събуди.

По явлениата на магнетисаното лице, види се, че магнетическата сила на магнетизатора, като се съединява съ тая на магнетисаниа, почти ѣ завладява, съврѣменно, като по-силна. Чувствата и волята на магнетисаниа, като се унищожаватъ, замѣстѣтъ се съ тѣзи на магнетизатора: двѣ тѣла подъ едно почти вниание или една душа. Магнетизатора има влианието си надъ магнетисаниа, не само като е магнетисанъ, но още и подиръ, т. е. като излѣзе отъ това си нечувствително положение и стѣне въ нормалното си будно състояние, той е длѣженъ да изпълне дадената поръчка, по волята на магнетизатора, въ врѣме на спанието. Като какъ ставатъ тѣзи чудесни явления, чловѣческата наука още не е достигнала въ тази степенъ, щото да ги рѣши; при всичко туй тѣ все ставатъ по едни природни закони, които още ний не сме въ положение да узнаемъ. — Още, види се, спе-

способнитѣ на магнетисанія се усилятъ и умножаватъ, по причина на една концентрация на душевнитѣ сили въ едно мѣсто, посредствомъ магнетическата сила на магнетизатора. Поне унищожението на чувствителността въ магнетисанія, указва подобно нѣщо. Ако при унищожението на едно чувство, друго едно отъ чувствата се изостря и усилюва, защо тукъ, като еичкитѣ чувства сж въ унищожение, нѣма да се появи една извънрѣдна душевна сила? Това като показва уединението на душата и нейното самостоятелно положение, доказва съврѣменно, че човекъ, подиръ смъртта, ще може да вижда и да знае много повече, отколкото сега, като е сплетенъ съ това земно облѣкло. Тѣй, не трѣбва да се очудваме, защо магнетисанитѣ четжтъ съ врѣзани очи, защо виждатъ на далечъ и прѣзъ непрозрачни тѣла и защо вършижтъ много други нѣща, които обикновенний човекъ не може да извърше.

Въ 1869 година, когато бѣхъ подъ арестъ въ Видинското управление по политически дѣла, за прѣбивание ми бѣхъ опредѣлили една доста добра стая. Врѣмето бѣше есень. Прѣди Дунавъ да замръзне и пашата-управителъ, на име Азизъ паша, човекъ добъръ, благороденъ и бѣлгородофилъ, като естествено обичаше развититѣ и учени хора, срѣща въ единъ отъ параходитѣ, които слизахъ на долу по Дунава, едно младо момче отъ 18 до 20 год., еврейче, да отива въ Русчукъ да търсе прѣхраната си. Пашата, като го вижда тѣй развито съ познание на езицитѣ: нѣмски, френски и английски, прѣдлага му, ако обича, да остане въ Видинъ, като се постарае да му даде една служба. На тая покана младежътъ склони и останж; пашата даде заповѣдь да му поставжтъ единъ креватъ въ стаята при мене.

Тѣй азъ се сподобихъ съ единъ другаръ, който колкото бѣхъ азъ за него чуждъ, толкова и той бѣше за мене. Малко-по-малко, посредствомъ думата, ний се запознахме и начинahme да разговаряме за разни прѣдмети. Единъ день се отвори разговоръ за магнетизма, за който нашия младежъ имаше неопредѣлено и твърдѣ малко понятие. Азъ доколкото знаехъ и можехъ, раскажахъ му, какво нѣщо е той — и, като какви явления се пораждатъ отъ него. Това дотолкова го

залюбопитствува, щото той отъ тоя часъ заяви желаніе да иска да се магнетиса. По това негово постоянно желание, азъ се рѣшихъ, като бездѣлникъ, да опитамъ, дали ще мож да сполучж, за да го магнетисамъ. Тѣй рѣшихме: ката день, въ единъ опрѣдѣленъ часъ, да се занимаваме исключително съ това около половинъ часъ. Както всѣко нѣщо въ началото си бива трудно, тѣй и това не бѣше тѣй лесно, додѣто привикнемъ единъ на другъ; при всичко туй, подиръ нѣколко дена, нашия младежъ начала да спи — безъ обаче още да говори. Колкото слѣдвахме по нататкъ, толкова операциата начала да става по-лесна и по-наскоро. — Подиръ врѣме, малко-по-малко младежътъ начала и да говори; съ една дума, той доснигнж до тая степенъ, щото да може магнетизатора да го прѣдстави прѣдъ нѣколко души и да произведе магнетически явления.

Между българитѣ на рѣдко имаше нѣкои да иматъ понятие за магнетизма. Единъ день азъ подумахъ да свикамъ българитѣ, които бѣхж въ това врѣме чиновници и да имъ прѣдставж едно магнетическо явление. Прѣдварително азъ извѣстихъ да дойджтъ една сутрина въ моята стая единъ часъ прѣди врѣмето по което влизатъ въ канцеляриитѣ си, за да имъ покажж нѣщо, което тѣ още не се виждали. Дѣйствително, една сутрина тѣ дохождатъ; азъ незабавно турѣхъ въ дѣйствие прѣдмета си. Щомъ магнетисаний заспа, азъ помолихъ господата, които бѣхж дошли, да ми вржжтъ каквито шжтъ нѣща, за които да накарамъ магнетисания съ затворени очи, да познае какви сж тѣ. Нѣщата, които ми се дадохж, всички се казахж какви сж. Приателитѣ — зрители твърдѣ хладнокрѣвно погледихж на това явление — като дадохж заключение, че това става по нѣком тайни знакове, за които ний прѣдварително сме сж споразумѣли. Азъ да ги изваджъ отъ това заблуждение и да ги накарамъ да повѣржтъ, безъ забава имъ прѣдложихъ да ми поднесжтъ нѣщо, което азъ никакъ не знаѣхъ, отгдѣ исхожда. На това мое прѣдложение, тѣ незабавно се съгласихж да излѣзе единъ отъ тѣхъ и да отиде да отреже отъ косата на нѣкого малко, която, като донесе, безъ да казва никому нѣщо, да се поднесе на магнетисания, който да узнае, кому принадлежи. Казаното

се извърши, и посланикътъ дойде и ми поднесе една книжка, въ която бѣхъ увити косми. Азъ зехъ книжката и ѝ подадохъ на магнетисания, като съ твърда воля му заповѣдахъ да ми каже: кому принадлежатъ тия косми. Той пое отъ мене книжката, помириса ѝ и допрѣ ѝ до челото си. Съ допиранието начумѣри се и изрече: „О, колко кръвъ е пролѣлъ този чловѣкъ!“ и растрѣвоженъ захвърли книжката, като каза: „Тѣзи косми сж на Гюра“.

Смѣщението и трѣвогата бѣхъ доволно силни, щото азъ, като магнетизаторъ трѣбаше да положжъ сичката си твърда воля да можъ да укротѣ магнетисания и да го разбудѣ, безъ да се случи нѣкое нещастие. Зрителитѣ, мои приатели, се оттеглихъ не само съ пълно довѣрие, но още и съ удивление. Тайното станхъ явно, и новината станхъ прѣдметъ на деня. Всичкитѣ авторитетни административни хора станххъ любопитни, и ний трѣбваше, като на прѣдставление, да се стараеме да ги задоволимъ.

Единъ француски писателъ, на име А. Дебе, като говори върху този прѣдметъ, указва за примѣръ два случая доволно любопитни:

„Единъ ученъ чловѣкъ“, казва той, „съ когото бѣхме наедно въ войската, магнетисваше едно дѣте, което, като караше да си чете прѣститѣ на ржката, на четвъртиа още прѣстъ гласътъ му се заплиташе и заспиваше безъ да може да произнесе нѣща. Този магнетизаторъ опита своята магнетическа воля върху това дѣте въ разни случаи: понѣкога, когато искаше да отиде да играе, той, чрѣзъ собствената си воля, го възвръщаше да не отиде; другъ пжтъ, безъ то да иска да играе, той го караше да играе. Понѣкога, щомъ то иска да влѣзе въ стаята, той изведнжжъ го прѣспиваше, и то оставаше на прага неподвижно, като статуя. Единъ день дѣтето бѣще отведено въ една съсѣдна кжща и заключено тамъ съ двама невѣрници, които искахъ да се увѣржтъ. При всичкий разговоръ и шумъ, които тѣ държахъ съ него, за да бжде будно, то безъ забавно заспа. Тогава свидѣлитѣ, като погледнххъ часовницитѣ си, намѣрихъ, че това се случва въ сжщия часъ и въ сжщата минута, както бѣхъ прѣдварително се споразумѣли.

„Слѣдующ то наблюдение, което пиших прѣдъ трима очевидци, свидѣтели, казва сжщій, ми се видѣ да е най-високата степенъ, въ която да е достигнала тайната сила на волята. Ако това постоянно продължение на волята въ растояние, почти на единъ часъ, е едно точно дѣйствие, което трѣба да повѣрваме, понеже то се потвърждава отъ хора, които не само че не се интересуватъ да го прѣкаратъ за това, но още се съмнѣватъ въ това, що сж видѣли; ако това дѣйствие е точно, казва списательтъ, ще бждемъ принудени да исповѣдаме, че магнетизмътъ ни отваря една отъ портитѣ, прѣзъ които трѣба да влѣземъ въ тайния олтаръ на немознатия животъ.

Двамата актьори на тази сцена отъ най-извънреднитѣ сж М. М. Антепоръ*** и госпожица Офелиа***. Развитието на Антепоровата глава го показва да е единъ постояненъ человекъ, съ най-вѣрна и най-честна воля и съ една упорита вѣра въ силата на своята личностъ.

Офелиа, младо момиче на 19 години, деликатно и твърдѣ много срамижливо, показва тѣдосложение, подложено на истеризма и на сомнамбулизма.

Свидѣтелитѣ сж хора озрѣли и владени въ физическитѣ науки, сериозни наблюдатели и искусни въ истълкуванието на явленията, положени на тѣхното изслѣдвание.

Антепоръ, отличенъ по музиката артистъ, като приклонилъ на постояннитѣ надстоявания на барона**, рѣшилъ се да дава уроци на госпожица Офелиа, дъщеря му. Много рѣдко се виждаше на Антепора да забѣлѣжава, че влиянието му на волята дѣйстваше връзъ неговата млада ученичка; отъ това той намираще случай да може да ѝ кара повече да се занимава. Тѣй той достигна да придобие едно странно влияние, единъ авторитетъ, почти независимъ върху Офелиа, която не се постара никога да се отклони отъ това влияние. Въ време на урока, когато тя се уморяваше и искаше да остави, достатъчно бѣше единъ погледъ на учителя ѝ да ѝ накара да слѣдва, и ако изново се спре, още единъ новъ погледъ бѣше достатъченъ да ѝ принуди да продължава; прѣститѣ ѝ легко се движиха, безъ обаче да побъркаатъ чѣткой ударъ. Нечувствителна на хвалбитѣ що ѝ отдавахъ,

тя не се спираше въшки, все свиряше, и щомъ свършене пѣсенята, тя ѝ захващаше пакъ. Единъ денъ професорътъ ѝ, смаянъ отъ това необикновено разпаление, попита ѝ; тя не отговори. Тогава той става и се приближава къмъ нея да види що е; съ удивление и страхъ той ѝ намира въ слѣдующото положение: снага сцѣпена, очи изболѣпени и втрентени; безъ никаква показателна живостъ; лице блѣдно, като мраморъ; движението, види се, да бѣ изоставило тѣлото, за да се прѣхвърли въ прѣститѣ, които се движихъ връзъ октавитѣ съ една удивителна бързина.

Аntenоръ се уплаши; на бързо той дръпнахъ ученичката си за ръката и ѝ извика:

— Офелиа, страдате ли?

Младата дѣвойка се стрѣснѣ на мѣстото си, като че се бѣше събудила.

— Много съмъ уморена, отговори тя; страшно ме боли главата.

Урокътъ се прѣкжснѣ.

Сжщитѣ явления се появихъ и въ другитѣ по насетнѣ уроци. Внимателното занятие на Офелиа, нейното мълчеливо старание всѣки пѣтъ, когато тя начинаше да свири връзъ пианото, бѣхъ привлѣкли тоже вниманието на баща ѝ който се утѣшаваше съ надѣжда, че скоро ще види таланта на дѣщеря си между искуснитѣ свирачи. Даже връзъ този прѣдметъ той се разговаря съ професора ѝ, който по нѣкои въпроси, отправени къмъ барона, останѣ силно смаянъ, като забѣлѣже, че часоветѣ се посрѣщатъ едни и сжщи, когато тя свирѣла и когато той мислѣлъ за нея. Прѣди една вечеринка, която баща ѝ мислѣше да даде на нѣкои приятели, Офелиа се занимаваше съ нѣкои трудни нѣсни, които искаше да приготви за вечеринката; професорътъ ѝ, като знаеше до доколко тя бѣше срамежлива и доколко отъ малко нѣщо може да се смути, бѣше въ голѣмо безспокойствие, и всѣкой пѣтъ, като му дойдеше туй на умъ, той силно пожелаваше, щото тя да се занимава, да се не посрами; и като знаеше, че има едно влияние върху нея, той съобщи на баща ѝ, който неможеше, освѣнь да се изсмѣе.

При сичко туй, професорътъ, като се върна въ дома си, пожела да придобие едно точно довѣрие; тъй като забѣ-
бѣже часа, каза съ единъ повелителенъ тонъ:

— Офелиа, сѣдни на пианото, повтори урока си и нѣма
а прѣстанешъ, освѣнъ когато ти кажъ.

Послѣ единъ часъ:

— Твърдѣ добръ! поотпочини си.

Послѣ малко:

— Начнѣте пакъ.....! чувствувате ли се уморени; по-
тджнѣте си още.....! Сега доволно!

На утрината, Антепоръ говори на барона за своя опитъ,
го пита, дали госпожица дъщеря му се е съобразила съ волята
му. Отговорътъ бѣше точенъ.— Професорътъ прѣдложи още
еднѣжъ своя опитъ на барона, който неискаше да повѣрва въ
точността.— Опита сполучи съвършено. Още нѣколко опита
е извършихъ и все сполучливо.— Баронътъ, смаенъ отъ това,
до гледаше и като се опасаваше да не се случи нѣщо не-
приятно за едничката му дъщеря, побърза да се отнесе до
единъ старъ неговъ приятель, лѣкаръ, въ когото имаше го-
лѣмо довѣрие.

Изъ начало лѣкарътъ начнъ да се шегува.

— Това, що ми казвате, е чистъ магнетизмъ. А! а! вий
вървате въ магнетизма! Не знаете ли още, че магнетизаторъ
и лъжецъ сѣ синоними?

-- Както обичате; но дѣлото за което ви говорѣхъ сѣще-
ствува; азъ имамъ очи, имамъ и уши, лѣкаръ мой!

Лѣкарътъ, като видѣ, че работата е сериозна, измѣни
неговития тонъ и каза:

— Азъ притежавамъ едно непогрѣшимо лѣкарство про-
тивъ вѣрванието; то е противъ нервическото страдание, що
заплашава госпожица дъщеря ви; но е необходимо, щото вий
да ми дадете вашата помощъ.

— Вий ще ѣхъ имате, отговори баронътъ.

— Касае се да доведете професора си на музиката, безъ
да го прѣдизвѣстите, относително дохожданието му, въ моя
кабинетъ. Послѣ вий ще си отидите въ дома при дъщеря си,
която нѣма да оставите да има съобщение съ никого. Както отъ
едната страна тъй и отъ другата ще имаме по двама свидѣтели

— хора учени и сериозни. Тѣй наредени работитѣ, вий азъ ще поправимъ часовницитѣ и ще помолимъ г. Антепора да почне своитѣ чудесни операции; азъ ви увѣрявамъ прѣдварително, че вий ще останите за всѣгда увѣрени, че магнетическата сила, схватена тѣй ненадѣйно, пада отъ само себе си. Лукавицяната тѣй открита, дъщеря ви ще пристане отъ да бжде покорна на една тайна сила, и вий ще бждите първий, който ще се смѣете на едно вѣрвание, което днеска расчита на много малко фанатици.

На утрината, Антепоръ се намираше въ кабинета на лѣкара, въ присѣдствието на двама свидѣтели. Офелиа, тоже надзиравана отъ двама свидѣтели и баща ѝ, бѣше ограничена въ дома си. Два тетрада отъ една и сѣща форма, бѣхх приготвени за едната и за другата страна: на единия да се бѣлѣжхтъ заповѣдитѣ на магнетизатора; на другия движениата и отговоритѣ на магнетисаната. Споредъ поправката на часовницитѣ, щомъ пладнѣ дойдеше операцията трѣбваше да начне.

На този часъ Афелиа приказваше съ двамата бащини си приатели, и се смѣеше съ гласъ за нѣкое театрално прѣдставление, което се случило прѣди единъ день. Виѣзано мисълта на професора ѣх напада: лицето и поблѣднява, и очитѣ ѝ ставатъ неподвижни и втрентени.

Офелиа, става оттамъ дѣто сѣдѣше и отива на пианото, дѣто засвири една пѣсенъ съ ненадѣйна леснотиа.— Автоматическото ѝ медленно движение на тѣлото, бѣше удивително въ контрастъ съ това на прѣститѣ ѝ. Пѣсенъта свършена, тя взе единъ столъ и стѣпи на него да земе една книга отъ една малка библиотека; тя ѣх взе и слѣзе безъ нищо да поврѣди и, като се исправи срѣдъ стаята, изрече една отъ най-добритѣ части на „Царьтъ се забавлява“ отъ Викторъ Хуго; послѣ, като захвърли сърдито книгата на земята, начнх и изигра една игра, но медленно и като сърдито; на конецъ сѣднх пакъ на мѣстото отдѣто бѣше станѣла; но положението ѝ бѣше скърбно: тя се подземаше и сълзи порони.

Бѣдний ѝ баща, растрѣвоженъ отъ това нейно положение, искаше да ѣх истрѣгне отъ това нещастно влиание, на което тя се подчиняваше, като ѣх събуди. Свидѣтелигѣ сполучихх да го убѣдѣхтъ да се въздржи.

Не подирѣ много тя се укроти, и лицето ѝ се измѣни; тя зе една шахматна дѣска, отвори ѝ, нареди ѝ селачитѣ (камънитѣ), и покани баща си да играйтѣ, когато и надви — безъ да разбира отъ играта. Двамата свидѣтели се теже надвихъ по единъ начинъ твърдѣ остроуменъ, споредъ тѣхното казване. Подирѣ тази тройна побѣда, тя се изсмѣ съ гласъ, нѣщо което развесели малко баща ѝ, и отиде та застави на пианото единъ побѣдителенъ воененъ маршъ. Сомнамбулката послѣ слѣзе долу въ една малка градина, дѣто обиколи на врѣдъ, безъ да поврѣди нѣщо, полѣ нѣкои отъ цвѣтитя и, като набра една китка, качи се горѣ въ къщи и ѝ постави въ една сѣдлина. Подирѣ това тя отвори една кутия на рисување и начинъ тѣй искусно да рисува цвѣтитя.

Когато тя чертаеше, единъ отъ свидѣлитѣ, които бѣхъ при лѣкаря, натоварени да бѣлѣжатъ волята на професора, прѣдложи това:

— Господине, ще ли бждите тѣй добъръ, щото да заповѣдате на г-ца Офелиа да напише имената и прѣзимената ни?

— Това ваше желание не може да бжде изпълнено, отговори професорътъ, понеже то е чуждо; необходимо е, щото всѣка съобщена идея ней да произхожда самоволно отъ моя духъ; идеитѣ що може да ми се вдѣхнатъ, не може да достигнатъ до ней. Могъ, ако обичате, да ѝ накарамъ да напише имената на цвѣтата що сж въ китката.

Свидѣлитѣ се съгласихъ.

Офелиа остави своето чертание и начинъ, на сжщата китка, да пише имената на цвѣтата по слѣдующия начинъ:

„Карамфилъ. — Нарцисъ (Narcisse). — Люлека. — Шибой (Anemone). — Яцинтъ (Iacinthe). — Жонкиль. (Jonquille).“

Сомнамбулката произнесе медленно думата жонкиль, поклати си главата, и послѣ съ въздишание прибави:

— Азъ примѣзвамъ на този цвѣтъ.... слаба, блѣда и недѣгава; тѣзи сж чертитѣ на моето слабо тѣлосложение..... Бѣденъ жонкиль тѣй крѣхъкъ и тѣй приатенъ, щомъ те погледне нѣкой, безъ друго тѣзъ скърбни думи ще му дойдѣтъ на устата: — Утрѣ той нѣма да го има вѣки.... За нещастие! азъ ще имамъ твоята сѣдба.....

Като свърши тѣзи думи, сомнамбулката се приближи при огледалото, вчеса се, прилади се и си нареди коситѣ добръ; послѣ взе едно тънко платно което мѣзаше, като на едно було отъ млада булка; съ една златна игла, тя го прикачи връзъ коситѣ си, и сѣднѣ на колѣнитѣ, като си крастоса ръцѣтѣ, като че ще се моли. Внезапно тя бърже стана и каза съ нетърпение:

— Не, не, азъ немогъ да се оженѣ.... моето тѣлосложение не е за женидба.... съ това азъ канѣ смъртъта..... О, тате мой! ти който ме толкова обичашъ!..! ти нѣма да ме принудишъ!.....

Тя се замълча за нѣколко минути и се виждаше като че слушаше нѣкого, който и говорѣше..... Физиономията ѣ показваше една необяснена скърбъ; послѣ тя се указа съ една меланхолическа усмивка.... като произнесе тѣзи прѣкъснати отъ време на време думи, като че отговаряше на нѣкои въпроси.

— Единъ епиталамъ (свадебно стихотворение)!.... Това пѣние не е за менѣ.... Да празнувамъ живота и здравieto, до като съмъ слаба и болнава..... Поете, мене ми мѣза едно пѣние на смъртъта..... Единъ епиталамъ..... Единъ епитафъ (надгробникъ)! Това ви заплашва; вий се смилявате, плачете да видите бѣдна млада дѣвойка да опитва, съ своитѣ собствени очи, мрачитѣ дълбочини на гроба... Да увѣхне отъ утрѣнъта, тя, която се усмиваше на съществуването.... Цвѣтата! цвѣтата!.... да, азъ любѣхъ цвѣтата.....! Вий искате да скриете гроба ми подъ едно покривало отъ цвѣта... За жалость! отдолу не е всѣкога гроба.... гроба закритъ отъ цвѣта... Хладний тихъ вѣтрецъ на пролѣтъта прѣстанѣ да духа за мене; азъ треперѣхъ вѣки подъ студения вѣтъръ на зимата.

Изново тя млъкнѣ.....

— Все епиталама! начнѣ тя пакъ съ едно нетърпимо движение; но прѣстани, молихъ ви; азъ ви казахъ, че женидбата за мене е смъртъта.... Защо това упорство? Ела състави ми надгробника. Не се ли чувствате тѣй дързовити и силни? Слѣдователно азъ ще бѣдѣ принудена да го състава, азъ сама..... Земиѣте си перото и пишете:

Като цвѣта, които се раждатъ отъ една пжпка,

И които прѣзъ цѣлъ день цѣлтъ, весело прѣварватъ,

Вечеръ изнемошаватъ, повѣхнуватъ и послѣ умиратъ;

Такава ще бѣде моята сѣдба.

Прѣдъ една подобна скърбна сцена, бащата не можеше вѣки да се въздържи; спусна се, съ слъзи на очитѣ и ъхъ пригърна, като ѝ викаше: О, любезна моя дъще, ела въ себя си, отблъсни този нищоженъ сънъ, който тежи надъ главата ти.

Офелиа, изведнѣжъ, тъй разбудена, извика и изгуби себе си, като прималя въ рѣцѣтъ на баща си. При сичкитѣ помощи за да се поправи тя едвамъ подиръ единъ часъ можа да дойде въ себе си. Подиръ едно четиредневно болѣдуване на лѣглото отъ нервически признаци, — можа сетнѣ да се поправи.

Безъ забава подиръ това, лѣкарьтъ и двамата свидѣтели отидоха въ къщата на барона. Двѣтъ тетрадки се сравниха съ голѣма грижа, като се прочетоха и повториха съ най-подробното внимание; не можа да се срѣщне нищо криво, никаква грѣшка. Сичкитѣ помислени нѣща и записани отговаряха точно на сичкитѣ движения. Както отъ едната страна тъй и отъ другата, останяха всички емаени. Не можаше да се отдаде на случая подобие, що съществуваше въ този дълъгъ опитъ съ точността на мисълта. :

ПО СОММИНАМЪБУЛИЗЪМЪТЪ.

Единъ спещъ ловецъ да ходи.

М. Холуелъ.

Помниж, че видѣхъ г-ца Жуиней, дъщерята на управителтъ Холуелъ (който бѣше една отъ жертвитѣ, запрѣни въ тъмния затворъ на Калкута) въ дѣдовата си къща въ Единбургъ около годината 1810. Отъ неѣхъ азъ чухъ слѣдущата исторійка за братъ ѝ:

Слѣдъ завръщанието на управителтъ отъ Индиа, той съ фамилиата си, направи една дълга визита на единъ свой приятель. Приготовляваше се голѣмъ ловъ въ едно отъ близнитѣ мѣста. Въ това забавление щѣше да вземе участие и синѣтъ на управителтъ. За приготвянето на този ловъ

бѣхъ му испратили отъ Лондонъ едни гащи, направенъ отъ сърнешка кожа, и едни голѣми ботуши. Тѣзи нѣща пристигнахъ единъ день прѣди назначениа ловъ, и г-нъ Джонъ Холуелъ тутакъ отиде въ стаята си да ги опита. За нещастие, пантолонджиата направилъ гащитѣ толкова тѣсни, щото, даже съ помощта на слугата си, той не можеше да ги обуе. Това обстоятелство твърдѣ много угорчи г-на Холуела. Нѣмаше врѣме да се вземжъ нови; слѣдователно той се рѣши да носи старитѣ си.

Понеже ловътъ щѣше да става на едно голѣмо растояние, г-нъ Холуелъ си лѣгнѣ отъ рано, като кроеше да стане сутрината твърдѣ рано.

Около срѣдъ нощъ слугитѣ, когато си отивахъ по стаитѣ, срѣцнахъ г-на Джона Холуела безъ свѣщъ, който слизаше по голѣмата стѣлба, въоръженъ както трѣбва, съ шапката на главата, и съ камшика въ рѣка. На това тѣ останяхъ като смаени, и се отстъпиха на страна отъ стѣлбата да му позволѣтъ да мине.

Баща му, като бѣше прѣдизвѣстенъ, че синъ му, когато спи, става и ходи, извика: „Боже мой! Чърчилъ! Що е това?“ Г-нъ Чърчилъ тури прѣста си на устата и съ единъ низѣкъ гласъ каза на управителя: „Мълчи! той спи!“

Младия Холуелъ слѣзедолу, минѣ покрай тѣхъ, като че ли никого нѣмаше тамъ. Тогавъ Чърчилъ каза на управителя, че той ще излѣзе отпрѣдъ му, пѣкъ той баща му — трѣбва да върви отзадъ му. Тѣ направихъ това тѣй бърже, колкото бѣ възможно, и баща му го събуди, като го удари по рамотѣ и ето той пада изведнѣжъ въ рѣцѣтъ на г-нъ Чърчила.

Намѣри се, обаче, че въ сѣня си той обулъ, закончалъ и вързалъ новитѣ сърнени гащи, които той, заедно съ слугата си, не можеше да обуе когато бѣше буденъ.

Тѣ бѣхъ тѣй стегнати върху му, щото макаръ и да ги носилъ цѣлата нощъ, той едва можеше да се качи на коня си сутрината, и най-послѣ трѣбваше да се върне въ стаята си, гдѣто слугата му ги срѣза и извади отъ краката му. Той отиде на ловъ съ хубавитѣ си, лежки, стари и ирѣсни панталони.

Г-нъ Уотърсъ живѣше наблизо до Единбургъ и ми бѣше съученикъ. Знаѣх за него слѣдущето:

Уотърсъ бѣше около 70 години старъ, силенъ и здравъ, нъ твърдѣ ексцентриченъ.

Една сутринъ, около три часа, прѣзъ м-ць Февруарий, въ единъ твърдѣ студень и замръзнулъ день, единъ господинъ съглежда младия Уотърсъ на върха на доварѣтъ на бащината му градина. Скочилъ отъ тамъ тръгналъ да върви. Господина като подозрѣлъ дѣтето въ нѣкакво си неприлично прѣдначъртаніе послѣдвалъ го отъ далечъ. Младия Уотърсъ вървѣлъ и дошелъ на страната на едно дълбоко езеро, наречено „Локъ End“.

При това езеро, за голѣмо учудване на господина, младежа се съблача, и се хвърга въ водата, като начупилъ единъ тънъкъ ледъ. Слѣдъ като поплува малко, той излиза, облича се; връща се въ бащината си градина, прѣхвърга се прѣзъ довара и се изгубва.

На сутрината господина расказа извънредното приключение на единъ свой приятель, който пѣкъ расказа всичко това на бащата на младежа.

Г-нъ Уотърсъ испрати едно лице да наблюдава сина му на слѣдущата нощъ, да види дали ще направи описаното нѣщо, като прѣдварително той взема грижата да заключи вратата която води въ градината и скрие ключѣтъ.

Въ сѣщия часъ, както и въ по-прѣшната нощъ, младия Уотърсъ слѣзе отъ стаята си и дойде до вратата, която водѣше въ градината. Като се опита да ѣх отвори, той се видѣ много забърканъ, като не можа да намѣри ключѣтъ на вратата. Той се качи по стѣпалата, но вмѣсто да отиде въ собственната си стая, той отиде въ библиотеката, отвори про-вореца, качи се на покрива на една вънкашна кѣща и отъ тамъ — възъ довара на градината. Скоро той прѣхвърли този доваръ и се отправи за езерото.

Пазителя излѣзе и го послѣдва; дойде до езерото Локъ End. Младия Уотърсъ накъ се съблѣче и влѣзе вътрѣ, като счупи снѣга, както попрѣди. Пазителя му, като се уплаши, хвърли се подирѣ му въ водата, като му извика високо да се върне. Нѣжния младъ момъкъ, разбира се, внезапно се разбуди, потянах и сутрината бѣше изваденъ удавенъ!

Прѣчувстваніе опасностъ.

(прѣводъ отъ в. «Ребусъ»).

Когато Лордъ Байронъ пътешествувалъ изъ Гърция, единъжъ кираджийтъ му се спрѣлъ тутакси, побили го силни трѣпки, слѣдъ малко съвсѣмъ отслабнѣлъ дотолкова, щото не му е било повече възможно да продължава по-нататѣкъ. Лордъ Байронъ се спрѣлъ, попиталъ кираджиа си за причинитѣ на това му внезапно припаданіе, на което получилъ отговора: „Господине, не далекъ оттука трѣбова да става нѣщо ужасно,— нека да се спремъ тука за малко врѣме; прѣди двѣ години на това сѣмъ мѣсто, сѣшитѣ припадки и трѣпки ме налѣтихъ, и закѣсняванието, което тѣ ми причинихъ, ми спаси живота. Турцитѣ бѣхъ захванали да посичѣтъ селото, гдѣто азъ бързахъ да отидѣ“.

Скептичния Байронъ се усмихнѣлъ и съ нетѣрпѣние чакалъ, кога нозѣтъ на гъркѣтъ ще се достатѣчно поокрѣпѣтъ, за да продължаватъ пътя си. Подиръ половинъ часъ тѣ си трѣгнали на пѣтъ. Слѣдъ като изминали три километра, тѣ захванали да съзиратъ слѣди отъ кръви, а малко по-нататѣкъ лежали на земята осемъ трупа, тъкмо въ минутата убити. Байронъ билъ поразенъ, но всичко това той приписалъ на случайно съвпадение; нѣ все пакъ записалъ това съвпадение въ дневникътъ си (Debay les Mystères du Sommeil 1884).

Забѣлжително съвпадение.

(Съобщено отъ г-ца Е. К. отъ Бостонъ, Массачузетъ.)

Въ недѣля, 19-ий Септемврий, послѣ обѣдъ, стояхъ въ една отъ стаитѣ си прѣдъ прозореца и пишехъ писмо. Стаята ми бѣше силно освѣтлена отъ слънцето. Тутакси едно развълнувано истущение ме завлада, ржката ми затрепера, и азъ не можехъ да напишѣ по нататѣкъ ни една буква. Като дойдохъ на себе си за минутка, азъ се потрусихъ да си разясниѣ всичко това, което ставаше съ мене, и внезапно почувствахъ, като че вълна отъ хладна вода се втурна въ стаята и, като ми облѣ лицето, задуши диханието ми.

Азъ скочихъ, треперейка отъ страхъ и, като обезумена, затекохъ се въ стаята на една моя приятелка, която живѣеше въ сѣщата къща, на горния катъ, и паднахъ на кана-

тето въ несвѣсъ. „О, госпожице Б.!\", извикахъ азъ, щомъ ми се повърнѣхъ говорението, „Змаж, че нѣкой нѣгдѣ въ тази минута се дави!“ Като се поуспокоихъ малко, върнѣхъ се въ кѣщи, записахъ датата на случившето се, и захванѣхъ да очаквамъ извѣстие. Слѣдъ четире деня, азъ получихъ писмо отъ Нова Шотландия, съ което ми се извѣстяваше, че единъ нашъ родственникъ, за когото въ тази минута, навѣрно, не бѣхъ помислила даже, се удавилъ въ този сѣщия денъ и часъ, когато азъ испытвахъ своето чудно отпадане.

Доказателство на самоличность.

(„Revue spirite“ 1890 г. № 10)

Нѣкой си, г-нъ Монгенъ, съобщава въ „Revue spirite“ слѣдущия фактъ: „Прѣзъ м-цъ Май настоящата година,“ казва той, „единъ отъ моитѣ приятели ми събщи, че г-нъ Бессакъ, ученъ и философъ, който служи въ военното министерство, билъ свидѣтель на единъ забѣлжителенъ спиритически фактъ, който може да послужи за доказателство на самоличностьта на единъ невидимъ дѣятелъ, който се появилъ на сеансъ.

Като искахъ да имамъ възможно точни свѣдѣния за този фактъ, азъ отидохъ при самия г-нъ Бессакъ, съ когото бѣхъ малко познатъ и, по моята просба, той ми събщи слѣдущето, като ме опълномощи да го напечатамъ.

На 7 Май настоящата 1890 година моето семейство, разказваше Бессакъ, намислило да върти една голѣма масса въ моя работенъ кабинетъ. Часа бѣше 8¹/₂ вечерята и, като се готвѣхъ да вечеряме, искахъ да се занимаѣтъ прѣзъ нѣколкото минути, които оставахъ до вечерята. Ний всички насѣдахме около массата, а именно: жена ми, единиятъ отъ синовеѣ ми, 17 — годишния ми братовчедъ, двѣ блиско познати дами и азъ.

Подиръ петъ минути отъ турянието на рѣцѣтъ ни, массата захванъ да трепере, подиръ това силно затрѣска и се издигна на единия си кракъ. Тогава синътъ ми захванъ да

прѣдлага въпроси, на които се получвахъ отговори, посредствомъ чукания.

На въпроса: „съ кого имаме работа?“ массата отговори: „Луи Констанъ, родомъ отъ Шарантонский департаментъ, близо до Лиможъ, мобилизованъ солдатинъ, умрѣлъ на война на 27 годишна възраст, въ едно отъ сражениата, въ началото на Декемврий 1870 година.“

Тѣй като азъ служѣхъ въ военното министерство гдѣто моето бюро се намира близо до архива на министерството, то моитѣ дѣца захваняхъ неотстъпно да ме молятъ да се справяъ, да ли не ще се намѣри нѣщо подходящо въ архива. Като не придавахъ особено значение на този фактъ, при всичко че не бѣхъ въ състояние да си обясня този толкова точенъ отговоръ, въ когото, мож да потвърдиж, нито азъ, нито семейството ми не вземахъ съзнателно участие, азъ твърдѣ не бързахъ да изпълниж молбата на семейството ми, и, едва подиръ осемъ дни азъ се рѣшихъ, по неотстъпната молба на жена си, да помолѣж чиновника, който завѣдваше архива, да потърси, нѣма ли въ списъка на убититѣ прѣзъ 1870 година лица, подходящъ на горѣказанныйтъ. И ето какво прочетохъ съ собственитѣ си очи: „Констанъ Луи, роденъ въ Сенъ-Кутанъ, кантонъ Шампанъ-Мутонъ, въ Шарантонский департаментъ, мобилизованъ въ Ноемврий 1870 год., убитъ на 8 Декемврий 1870 г. въ битката при Жона.“

Ще прибавя при това, че никой отъ насъ по-рано нищо не е чувалъ за никакъвъ Констанъ.

До Господина Редактора на списанието

„Нова Свѣтлина“

Г-нъ Редакторе,

Бургазъ.

Моля, дайте мѣсто на настоящето ми въ вашето списание, макаръ да се е писало по него въ в. „Свобода“ и други вѣстници.

Отпрѣди нѣколко деня въ столицата ни София е пристигналъ Г-нъ Д-ръ Чински, който даде нѣколко прѣдставления по хипнотизма, които зачудихъ многобройната публика.

Прѣди да започне своитѣ си дѣйствиа, Г-нъ Д-ръ Чински доста ясно расправи историата на хипнотизма, съ което той запозна отгорѣ-отгорѣ своята публика съ това което се готвѣше да прави. Обаче, наредко има лица отъ нашата публика, които да знайтъ значението и влиянието, съ други думи, историата на хипнотизма. Само онѣзи може да знайтъ нѣщо по хипнотизма, които сж чели по него на френски и английски, или пъкъ които получаватъ уважаемото ви списание „Нова Свѣтлина“. Колко глупаво и невѣжественно се изразиха чрѣз печата нѣкои писачи-драскачи и вѣстничета, относително тази тѣй здрава наука! Какъ ли ще *блѣхнатъ* прѣдъ расказитѣ и опититѣ на Г-нъ Чинский. Дано и тѣзи господа иматъ щастието да се срѣщнатъ съ този Докторъ Чинский! И дѣйствително, каква празднота въ нашата литература, като и по тази частъ тя е лишена съвършено. Колко е голѣма ползата отъ „Нова Свѣтлина“ сега ще стане явно, когато мнозина чуитъ за чудеснитѣ опити на Г-нъ Чински; сега те ще съзнайтъ своята босота, като знайтъ, че въ свѣта, далечъ отъ насъ, почва да се появява друга една наука, за която хаберь нѣматъ, а отъ която голѣмо прѣобразование се очаква. Не се ли най-малко съмнѣвамъ, Г-нъ Редакторе, че Г-нъ Д-ръ Чински, съ своитѣ прѣдставления по хипнотизма, като излага историата му и практическитѣ му опити, принася голѣма полза въ България. Той ще интересува тѣзи, които нѣматъ понятие за хипнотизма, а тѣзи, които критикуватъ и говорѣтъ глупости ще кара да се червѣтъ прѣдъ своята босота. Желателно би било този Г-нъ Д-ръ Чински и да посѣтѣше и другитѣ по-главни провинциални градове, като: Русчукъ, Варна, Свищовъ, Ямболъ, Сливенъ и пр. и пр. Но азъ се отдалѣчихъ отъ прѣдмѣта си, за което просѣжъ извинение.

Позволѣте ми сега, Г-нъ Редакторе, да изложѣмъ нѣкои ецени отъ прѣдставлениата на Г-нъ Д-ръ Чински.

Най-напрѣдъ се яви на сцената едно лице, разбира се отъ неговитѣ хора, което хипнотизира и, като го вдигна отъ стола, каза му, че не може да ходи. Момчето захвана да прави опити да върви, помжчи се, но не можа и падна отъ сцената; Г-нъ Д-ръ Чински го дигна и му каза, че той е искусенъ пѣвецъ и че знае много хубаво да пѣе. И

ето: лицето захванѣ да пѣе. Подирѣ това каза му, че е добръ хирургъ, даде му едно малко ножче и, като посочи ржката му, каза му да ѝ направи операция. И ето: хипнотизираний захвана да си рѣже ржката на двѣ мѣста, отгдѣто протече кръвь. Слѣдъ това му каза да изгори порѣзаното мѣсто съ запалена свѣщъ и да не усѣща никаква болка. Хипнотизираний взе запалената свѣщъ, държа ѣ нѣколко минути въ порѣзаното мѣсто на ржката си безъ да чувствува нѣщо; слѣдъ това му каза: „като се събудишъ, да отидешъ въ кафе „Панаховъ“, да заемешъ третата масса откъмъ вратата, а въ случай че сѣди нѣкой на тази масса, да го испядишъ и, докато пристигнѣ азъ, никому нищо да не говоришъ и да не помнишъ нищо отъ това, което е станжло сега!“ Въ това врѣме Г-нѣ Д-рѣ Чински събуди хипнотизирания, и завѣсата се спути.

Доколко задоволна остана публиката отъ тѣзи прѣдставления, достатѣчно е да ви кажѣ, че Г-нѣ Чински, бѣше настоятелно каненъ както въ палата, така и отъ публиката да повтори още единъ пѣтъ своите прѣдставления.

Ст. СОФИЯ, 16 Октомври 1891 г.

Съ почитание:
Н. Д. Ковачевъ.

Животѣтъ въ пространството.

Прѣвощаде горното отъ книгата на Леонѣ Дениза: „Подирѣ смъртѣта,“ за изяснение на въпроса, даденъ отъ нѣкой на нашитѣ абонати: като какъ прекарватъ Духоветѣ въ пространството.

„Спорѣдъ разнитѣ явни религиозни поучения, земята е центрътъ на Вселенната, а небето е това, което се извърта въ сводъ надъ насъ. Спорѣдъ тѣхъ въ горнята частъ стоѣтъ благополучнитѣ, а въ долията, дѣто е пѣкъльтъ, стоѣтъ осждениѣтъ.

Новата наука, съобразно съ поученията на Духоветѣ, като ни указва, че Вселенната е посѣта отъ безчисленни населени свѣтове, нанесе единъ смъртоносенъ ударъ на тѣзи теории. Небето е наврѣдъ безъ начало, непостижимо и без-

конечно; наврѣдъ безбройни слънца и планети, между които нашата земя остава, като една нищожна единица. Въ срѣдната на пространствата, не се нахождатъ опрѣдѣлени мѣста за душитъ. Тѣ сж голкова по-свободни, колкото сж по прѣчистени; тѣ прѣминуваатъ безкрайността и ходѣтъ тамъ дѣто ги теглѣтъ тѣхнитѣ свойства и тѣхнитѣ симпатии. Долнитѣ Духове, отекчени отъ гжстината на тѣхнитѣ течности, оставатъ, като привързани на този свѣтъ, дѣто сж живѣли, като сбикалятъ въ пространството на тая атмосфера или се мѣсѣтъ съ хората. Веселията и идеитѣ на Духа не произхождатъ отъ срѣдната, що той занимава, но отъ личнитѣ му расположения и отъ съвършенитѣ напрѣдѣци. Нѣкой назадничаваъ Духъ, съ теменъ *околодушникъ* и покритъ отъ мракове, може да се срѣщне съ една заряца душа, чието тънко покривало се съгласява съ най-деликатнитѣ чувствания, съ най-пространнитѣ трѣтения (*vibrations*). Всѣкой носи въ себе си славата и нещастното си положение.

Положението на Духоветѣ въ живота, задъ гроба, тѣхното възвишение, тѣхното благополучие, всичко зависи отъ тѣхната чувствителностъ и разумностъ, която е пропорционална съ степенъта на тѣхния успѣхъ.

Върху земята гледаме, че интелегентнитѣ наслаждения се умножаватъ съ развитието на духа. Литературнитѣ и артистически дѣла, хубавинитѣ на цивилизацията, най-високитѣ идеи на чововѣческия Духъ, оставатъ непонятни за дивия чововѣкъ — даже и отъ много наши събратѣя. Тѣй, Духоветѣ отъ доленъ единъ редъ, оставатъ равнодушни и нечувствителни прѣдъ чудесата на безконечността, като слѣпятъ между много слънца и плухитѣ въ единъ концертъ.

Тѣзи Духове, обвити отъ гжсти течности, се подлагатъ подъ законитѣ на притежението (*gravitation*) и се привличатъ къмъ материята. Подъ влиянието на тѣхнитѣ голѣми желаниа, молекулитѣ на тѣхното течливо тѣло се затварятъ на възкашнитѣ познания и ставатъ роби на смжитѣ естествени сили, които управляватъ чововѣщината. Това дѣло е основата на ворѣдка и на всемирната справедливостъ. Душитѣ се сбикратъ и се поставятъ по степенъ въ пространството, спорѣдъ степенъта на чистотата на тѣхното покривало; степенъта на

Духа е въ прямо отношение съ своето течно съставление, което е негово произведение, слѣдствието на неговото прѣминяло и на сичкитѣ негови трудове. То е, ксето опрѣдѣля неговото положение; то е въ което Духътъ намира своето награждение. До като прѣчистената душа прѣхожда обширното *зарящо пространство*, то стои по свое благоволение по свѣтоветѣ и не намира никакъ край въ своята свобода, а нечистия духъ не може да се отдалечи отъ материалното близосѣдство на планетитѣ.

Между тѣзи крайни положения, нахождатъ се още между тѣхъ многочисленни степени, които позволяватъ на подобнитѣ Духове да се съединѣтъ и да съставѣтъ истински небесни дружества. Общитѣ мисли и чувства, еднаквитѣ вкусове, сглагове и желаниа, сближаватъ и съединяватъ тѣзи души, които изобразяватъ голѣми фамилии.

Животътъ на напрѣдналиа Духъ е въ сжщностъ дѣтеленъ, безъ уморяване. Пространствата не сжществуватъ за него. Той се мѣсти съ бързотата на мисълта. Тѣхното покривало, подобно на една легка пара, е прѣдобило една такава тънкость, щото тя става невидима отъ долнитѣ Духове. Той гледа, чува, чувства, разбира, не чрѣзъ материалнитѣ органи, които се поставятъ между естеството и нази и спиратъ вървежа на повечето чувства, но направо, безъ посрѣдство, отъ сичкитѣ части на тѣлото си. Тѣй неговитѣ понятия сж друго--яче освѣтени и умножени отъ нашитѣ. Възвишенъ Духъ плава, като въ срѣдата на единъ океанъ съ благоприятни чувства. Образи измѣняющи се развиватъ прѣдъ неговиа погледъ, приатни армонии го люлѣжтъ и го наслаждаватъ. За него цвѣтоветѣ сж приатни дѣхове, дѣховетѣ сж гласове. Но колкото и прѣвъсходни да сж тѣхнитѣ впечатлениа, той може да избѣгне и се оттегли по волята си, като се покрие съ едно течно покривало и уедини въ срѣдата на постраниствата.

Напрѣдналиа Духъ е свободенъ отъ сичкитѣ тѣлесни нужди. Храната и сънътъ си нѣматъ мѣстото никакъ за него. Той, като оставя земята, остава за всегда празнитѣ грижи, безпокойствата--всички праздни мисли, които тровѣтъ сжществуванието тукъ. Долнитѣ Духове носѣжтъ съ себе си, от-

татъкъ гроба, тѣхнитѣ привычки, тѣхнитѣ нужди, тѣхнитѣ материални занятия. Като не могатъ да се въздигнатъ надъ земната атмосфера, тѣ идатъ да сподѣлятъ живота на чловѣцитѣ, да се намѣсятъ въ тѣхнитѣ прѣпирни, въ тѣхнитѣ работи, въ тѣхнитѣ удоволствия. Тѣхнитѣ страсти и желаниа, всѣгда на шрѣкъ, подбудени отъ постоянното отношение съ хората, ги отекава, и невъзможността да ги задоволятъ става за тѣхъ една мжчителна причина.

Духоветѣ нѣматъ нужда отъ думата за да се разбержтъ. Всѣка мисль, като се отражава въ околродушника, като единъ образъ въ едно огледало, размѣняватъ идеитѣ си безъ никаквъ трудъ, съ една чудна бързина. Възвишениъ Духъ може да чете въ чловѣческиа мозъкъ и да открие най-тайнитѣ планове. Нищо не се окрива отъ него. Той изслѣдва всичкитѣ природни тайни и може по свой единъ начинъ да издири недрата на земята, дъното на океонитѣ, да испита остатъцитѣ на погължитѣ цивилизации. Той прѣкарва най-сгжстенитѣ тѣла и гледа да се отворѣжтъ прѣдъ него непроникнитѣ нѣща отъ чловѣческата мисль.

Свободната воля и Провидѣнието.

Въпросътъ за свободната воля е единъ отъ тѣзи въпроси които сж занимавали най-много философитѣ и богословцитѣ. Да съгласимъ чловѣческата воля и свобода съ играта на естественнитѣ закони и съ божественната воля, се видѣ толкова по-мжчно отъ колкото слѣпий фатализмъ се виждаше да тежи въ очитѣ на едно голѣмо множество хора, върху чловѣческата учестъ. Поучението на Духоветѣ изясни проблемата. Явний фатализмъ, който сѣвелини по пжтя на живота, не е освѣнъ слѣдствие на нашето прѣминжло; дѣйствието, което се поврѣща къмъ причината си; това е изпълнението на програмата, приета отъ насъ прѣди да се родимъ, спорѣдъ съвѣтитѣ на нашитѣ духовни водители, за наше най голѣмо добро и възвишение.

Въ долнитѣ творенѣа, душата се не съзнава още. Инстинктътъ е само видъ отъ фатализмъ, който ѣж води; въ

по-горнитѣ животни се проявяватъ, като първоначална зора, първобитнитѣ чловѣчески способности. Душата, щомъ влѣзъ въ чловѣческия редъ, се разбужда въ моралната свобода. Нейний разсѣдѣкъ, нейната съвѣсть се развиватъ повече и повече, спорѣдъ прѣкарванието имъ на новата и обширна тая кариера. Поставена между доброто и злото, тя сравнява и отбира свободно. Освѣтена отъ измамитѣ си и злинитѣ си, тя добива своя опитъ отъ прѣкаранитѣ опити, въ които моралната нейна сила се калява.

Чловѣческата душа, *надарена съ съвѣсть и свобода*, неможе да подпадне въ по-доленъ животъ на животнитѣ. Нейното прѣраждане се слѣдва върху свѣтовната стълба, до тогава, до като тя добие тѣзи три неразрушими добрини: мъдростѣта, науката и любовѣта. Това нейно придобиване ѣ освобождава за всегда отъ прѣражданиата и отъ смъртѣта, и ѣ отваря входа къмъ небесния животъ.

Чрѣзъ употреблението на своята свободна воля, душата опрѣделя своитѣ участи, приготвя своитѣ радости или болки. Но никога, въ пхтувайнието ѣ, въ единъ горчивъ опитъ, както въ срѣдата на расналената страстлива борба, никога помощитѣ отгорѣ не ѣ се отказватъ. Щомъ волята ѣ се разбуди и придобие прави и свещенния пхтъ, колко тя да се вижда и недостойна за най-малкото, като сама тя не се оставя, провидѣнието ѣ отдава помощъ и подпорка.

Провидѣнието е най-горний Духъ; то е ангелътъ хранителъ върху нещастieto, то е невидимий утѣшителъ, чиито желаниа стоплятъ замръзнхлото сърдце отъ отчаянието, чиито животворящи течности подкрѣпѣжтъ притоваренна пхтникъ; го е нощното свѣтилище, за спасението на тѣзи, които се скитатъ въ развълнуваното море на живота. Провидѣнието, е още, най-божественната любовъ, която се излива върху творението му. И каква грижа, каква прѣдвидливостъ въ тази любовъ! Не е ли за душата достатъчно само да служи като образецъ на живота си, като прѣдставление на напрѣдцитѣ си, когато то е закрѣпило свѣтоветѣ въ пространството, распалило слънцата, образувало сушитѣ и моретата? За душата е само, това велико дѣло се изпълнява, естественитѣ сили се

съединяватъ, свѣтоветъ се произвѣждатъ въ срѣдата на небулозитъ.

Душата е сътворена за благополучието; но това благополучие, за да го оцѣни, за да узнае стойността му, тя трѣбва сама да си го спечели, и, за това, тя трѣбва свободно да развие силитъ, които се нахождатъ въ нея. Нейното свободно дѣйствиe и нейната отговорностъ се умножаватъ съ нейното възвишение, защото повече тя се освѣтява, повече тя може и трѣбва да оприличи играта на личнитъ си сили съ законитъ, които управляватъ вселенната.

Слѣдователно, личната свобода се упражнява въ единъ ограниченъ кръгъ, отъ една страна, спорѣдъ потребноститъ на естественния законъ, който не търпи никакъвъ почакъ, никакво безредие по свѣтовния вървежъ; отъ друга страна спорѣдъ нейното собствено минжло, на което слѣдствиата се отнасятъ върху нейъ отъ прѣминжли врѣмена до съвършенно поправление. Въ никакъвъ случай, упражнението на човѣческата свобода не може да прѣпятствува изпълнението на божественнитъ планове; безъ това, порѣдкътъ на нѣщата ще бѣде въ всѣка минута разбърканъ. Надъ нашитъ измѣняеми и ограничени възглѣдове, неизмѣняеми порѣдъкъ на Вселенната си слѣдва и се крѣпи. Ний сме почти всекога лоши съдѣи въ това, що е за насъ добро, и ако естественний порѣдъкъ на нѣщата трѣбваше да се прѣобърне по нашитъ желаниа, като какви страни разстройства трѣбваше да послѣдватъ?

Първото нѣщо, което човѣкъ можеше да направи съ една независима свобода, ще бѣде на отдалечи отъ себе си всичкитъ причини на страданието и да си осигори отукъ още единъ животъ отъ блаженства. Слѣдователно, ако се нахождатъ злини, които човѣчески разумъ има длъжността и срѣдствата да отблъсне и да истрѣби, напримѣръ: тѣзи, що произхождатъ отъ земната срѣдиня, нахождатъ се други, нераздѣлни отъ нашата морална натура, които може да се укротѣтъ и надвижѣтъ само чрѣзъ болката и притѣснението; такива сѣ нашитъ грѣшки. Въ тѣзи случаи, болката става едно училище, или по-добрѣ, едно необходимо лѣкарство, и

прѣтърпѣлитѣ опити не сж, освѣнъ едно справедливо по-
правление отъ непогрѣшимата справедливостъ. Слѣдователно,
това е нашето незнание, което ни кара да грѣшимъ противъ
свѣтския порѣдкъ и неговитѣ закони, опрѣдѣлени отъ Бога.
Ако ги критикуваме, то е защото не знаемъ, кои сж тѣзи
скрити потици или двигатели.

Участьта е слѣдствието на нашитѣ дѣйствиа и на наши-
тѣ свободни рѣшения, които сме изпълнили въ течение на
нашитѣ прѣкарани животи. Освѣтени повече въ Духовното
си положение, върху нашитѣ неусвършенствувания, заняти
съ срѣдствата, за да ги намалимъ, ний приемаме материалния
животъ подъ единъ образъ и едни условия такива, които
ни се виждатъ точни, за да постигнатъ тази цѣль. Хипноти-
ческитѣ явления и умственнитѣ вдъхновения, тълкуватъ това,
що се случва въ подобенъ случай, подъ влиянието на наши-
тѣ спиритически покровители. Въ сомнамбулическо положе-
ние, душата, подъ вдъхновение на магнетизатора се задъл-
жава да изпълни такива или омакива дѣйствиа въ едно да-
дено врѣме. Въ разбужданieto си, безъ да е заповнила нѣ-
що отъ това, що е обѣщала, тя извършва въ точно всичко,
що е поръчано. Тѣй сжщо, чловѣкътъ, види се, да не е
запазилъ нищо въ паметта си отъ това, що се е рѣшило
прѣди да се роди; но дохожда часа, той тича прѣдъ прѣд-
виденитѣ случки и участвува отъ нуждния размѣръ на не-
говия напрѣдкъ или на извършването отъ неизбѣжния законъ.

Фактове за разяснение.

Д-ръ Н. Н. Бригхамъ, добръ извѣстенъ лѣкаръ въ
Фиттбургъ, съобщава два забѣлѣжителни случая на вѣстника
„Boston Daily Globe“. Ето въ що състоѣтъ тѣ:

„Прѣди нѣколко врѣме бѣхъ повиканъ да прѣгледамъ
една болна жена, която се виждаше да е полудѣла. Азъ не-
можахъ да откриѣмъ никакви слѣди отъ тази болѣстъ. Нейна-
та лудостъ бѣше особна. Тя бѣше почти, ако не съвсѣмъ,
полудѣла, колкото се касаеше до нейната личностъ или ум-
ственность. Дѣцата ѝ се виждаха чужди; тя бѣше неспокойна

и особно желание се проявяваше у нея да си отиде въ къщи, при всичко че тя бѣше въ къщата си съ цѣлата фамилия около нея. Тя говорѣше твърдѣ малко и не помнѣше никакъ минжлата си история.

Азъ ѝ извикахъ нѣколко пѣти, и най-послѣ урядисахъ върху единъ способъ, който твърдѣ много ми спомогна да сполуча. Азъ захваняхъ да се приструвамъ, че ужъ нѣма никой при мене и че не познавамъ госпожата, и ѝ попитахъ, като че ли питамъ съвършенно непознато лице.

Най-послѣ азъ сполучихъ да науча слѣдующата приказка: Задахъ ѝ въпроса „кой сте вий?“ Този въпросъ не задахъ устно, нѣ написахъ го на една книга, турихъ го въ единъ пликъ, запечатохъ го и го турихъ въ ржката на болника. Тя лѣжеше на лѣглото си, и азъ сѣдняхъ до него да ѝ наблюдавамъ.

Като прочете това, тя се повдигна и съ едно очудване каза ми едно име; слѣдъ туй послѣдва името на града на тази държавица. Отъ въпросъ на въпросъ азъ сполучихъ да чуа слѣдующето:

„Името ми е такова-и-такова, живѣа въ Салемъ, имаа и фамилия тамъ. На 3-й Юлий паднахъ отъ едно здание, гдѣто работѣхъ. Обаче болката ми скоро прѣмина. Моля пишете на жена ми, кажете ѝ да продължава сѣдебното дѣло, да не ги оставя на мира; кажете ѝ още да не си промѣнява мѣстожителството, както е сторила намѣрение“.

Всичко това азъ написахъ и тутакси испратихъ на жената, чието име ми се спомена, и наскоро приехъ отговоръ, който напълно потвърждаваше всичко това, което духа е казалъ.

Наскоро слѣдъ това мойтъ болникъ уздрави и не е показалъ никакви знаци на лудостътъ“.

Вторая въпросъ:

„При свършването на единъ сеансъ, гдѣто се забавлявахме съ движущата масса, слѣдъ като цѣлата партия се отдръпа отъ масата, азъ съгледахъ, че тя се движеше още. Азъ ѝ разгледяхъ добръ и намѣрихъ, че нѣмаше никакви физически приготовления, за да ѝ движатъ.

Слѣдъ като получихъ положителенъ отговоръ на въпроса: „Ако това, което движи масата е духъ, ще ли ни яви

чрѣзъ азбуквата своята миссия при насъ? Азъ сѣднхъ на страна и стояхъ около два часа съ една картина, на която бѣше написана азбуквата; като посочвахъ на правилнитѣ букви масата се движише.

Като изредихъ всичкитѣ букви, наредихъ означенитѣ букви и получихъ слѣдующето:

„Името ми е такова и такова. Прѣминхъ въ духовния животъ вчера въ 8 ч. пр. пладнѣ. Тѣлото ми ще се прѣнесе прѣзъ града ви утрѣ по пѣтя за Аубърн*.

Наистина това така се и случи

Сега, ако тѣзи точки могатъ да се разяснятъ безъ помощта на духоветѣ, ще попитамъ тѣзи уважаеми господинови които отказватъ това, какви други доказателства иматъ тѣ за безсмъртието на душата?*

Магнетически опити.

За всѣко дѣйствие, що се отнася до нашитѣ чувства, се прѣдполага една причина; ако се открие че тази причина произвежда дѣйствиа, тя може да се земе, като единъ законъ, като една опрѣдѣлителна сила. — Често, причинитѣ се опрѣдѣлятъ чрѣзъ дѣйствиата, отъ които тѣ ставатъ явни. По нѣкоги чловѣчески умъ може прѣдварително да прѣдвиди причината — при сичко туй, изисква се необходимия опитъ за доказателство. Като начало е станжло, че всѣкой законъ, че всѣка теория трѣба да се основава върху дѣйствиата. Магнетизмътъ не е изключение на това правило: чрѣзъ произведенитѣ дѣйствиа, сж достигнали да узнаятъ за сила магнетическото влияние. Това, тѣй прието, ний ще дадемъ точното описание на нѣколко магнетически опити, които ни произведохъ едно довольно силно впечатление.

Лицето, чрѣзъ което ставахъ опититѣ бѣше едно младо момиче, на име Юлиа, съ тѣлосложение слабо и деликатно, съ наклонности на истеризма; естествено расположено на сомнамбулизма, въ врѣме на спанието си, тя (Юлиа) се показваше съ едно удивително мозъчно дѣйствие и нервическо расположение.

Магнетизаторът бѣше единъ младъ докторъ по медицината, който безъ да се облага на нѣкаква материална полза, имаше за главна цѣль безцѣнността на магнетизма и неговата полза относително науката, която се старае да помогне на човѣчеството. Ето, слѣдователно, въ кратецъ, дѣлата що се извършихъ въ наше присѣствие:

Петнадесетъ души, 12 мъже и 3 жени, бѣха въ салона на магнетизатора; почти сичкитѣ зрители бѣхъ отъ учена-та класса, сички се съмнѣвахъ въ магнетизма и бѣхъ съвършено недовѣрчиви.

Йулиа, придружена отъ доктора, влѣзе и сѣднхъ върху едно крѣсло. Едва ли нейний погледъ се срѣщнахъ съ този на доктора, и тя прѣхлуши клѣначигѣ си и заспа.

„Господа,“ каза докторътъ, „магнетическата наука е една изобилна руда, отъ която ученитѣ трѣбваше да черпяхъ. За зла честь никой отъ нашитѣ славни сегашни учени не е дързнулъ да ѣхъ опита, понеже подигравкитѣ и подсмивкитѣ сж едни отъ най-главнитѣ причини, които ги отблъскватъ. Азъ, въпрѣки сичкитѣ тѣзи нѣща, слѣдвамъ да се занимавамъ ежедневно съ удивителнитѣ тѣзи явления, които нѣкои сомнамбули ми прѣдставляватъ; старахъ се чрѣзъ познаниата на природнитѣ науки да изнамѣрихъ едно физиологическо тълкувание на тѣзи явления и да докажа, че нервическата система е едничкиа источникъ на тѣзи извънрѣдни дѣйствиа, които ще имамъ честь да произведжъ въ ваше присѣствие и които сж трудни за повѣрвание.“

Първъ опитъ.

Гледание безъ помощта на окоето.

Магнетизаторътъ, за да увѣри присѣстующитѣ, връза очитѣ на г-ца Йулиа съ една копринена черна кърпа, прѣгнхъта нѣколко пхтя, като метнахъ още връзъ главата ѣ единъ дебелъ шалъ; послѣ срѣдоточи магнетическата течность върху оптическия нервъ.

— Йулиа, спите ли? попита ѣхъ той.

— Въ положението, въ което виѣ ме поставихте, не е никакъ обикновенния тозъ нашъ сънъ.

— Какво усещате, слѣдователно?

— Азъ гледамъ сичко по добръ; струва ми се, че лицата и нѣщата сж прозрачни.

— Колко души гледате вий въ този салонъ?

— Петнадесетъ.

— Мжжѣ ли, жени ли?

— Дванадесетъ мжжѣ и три жени.

— Не сж ли все мжжѣ?

— Не, твърдѣ добръ отличавамъ 12 мжжѣ и три госпожи.

— Можите ли ми каза, да ли този господинъ, който азъ похващамъ, е жененъ, и да ли има дѣца?

— Не знаѣ; ако искате покажете ми, гдѣ той стои, азъ ще отидж въ дома му и ще видж, да ли той има жена и дѣца.

— Господинътъ живѣе въ Версаилъ — улица Оранжери № 15, на втория катъ.

Подиръ едно малко мълчание г-ца Йулиа казва:

— Виждамъ едно малко момче 5-6 годишно; на главата си има една сива капела съ едно перо; дрѣхата му е отъ синьо кадефе, джорани бѣли. Една г-жа, вѣроятно майка му, поправя облѣклото му.

— Виждате ли други дѣца?

— Съзирамъ още едно малко русо момиченце, което си играе съ единъ обрачъ и скача; то се радва, че ще отиде на расходка.

— Това малко момиченце не прѣдставлява ли нѣщо особно?

— О! каква неприатностъ!..... едно винено пятно се нахожда отъ дѣсна страна къмъ слѣпото му око.

Бащата на двѣтъ дѣтца потвърди истинността на магнетисаната.

— Йулиа, продължаваше магнетизатора, ще ли ви бжде възможно да ми кажете, че господинътъ, когото ви прѣдставлявамъ, е добръ въ здравieto си?

— Поставете го въ сношение съ мене!

Съобщението станж посрѣдствомъ показателния прѣстъ, допрѣнъ до челото на магнетисаната; тя начнж да се подсмива.

— Защо се смѣете? попита магнетизаторътъ.

--Нищо, нищо..... Една радостлива идея ми прѣминѣ прѣзъ ума..... Господинътъ е боленъ отъ прѣкалено здравие; ако не земе мѣрки, ще напълнѣе много..... трѣба да държи диета.

Дѣйствително, спорѣдъ издадения му коремъ, указваше се, че скоро той ще напълнѣе.

Една отъ присѣтствуващитѣ дами пожела да ѣж попита; доктора, като ѣж остави въ съобщение съ магнетисаната, попита ѣж:

--Госпожата радва ли се на едно добро здравие?

--Не мож да отговорѣ съ високъ гласъ; приближете се да ви пришепнѣ.

Магнетизаторътъ, като ислуша магнетисаната, повика настърни госпожата и ѣ каза:

--Госпожо, имате една рана въ долната страна на корема си; отъ три години насамъ сте ходили при много лѣкари и сте направили двадесетъ разни лѣчения, безъ нѣкакво подобрѣние.

Госпожата потвърди, че сичко е истина, като прибави:

--Господинъ докторе, ако вашата магнетисана знае нѣкое срѣдство за излѣчение, попитайте ѣж, моля ви, да го каже, и азъ ще ѣ бѣдѣ много признателна!

--Госпожо, искамъ да ви задоволя, понеже вѣрвамъ, че ще получимъ отговоръ подобенъ на вашето желание—и, като се обърнѣ къмъ магнетисаната каза:

--Госпожата ви моли да ѣ укажете едно лѣкарство противъ нейното страдание, ако ви е възможно.

--Госпожата е направила много бани, употребѣла е голѣмо количество лѣкове, помади, и нейното страдание на мѣсто да подобрѣе, то е зазлѣло; днесъ болката е застарѣла и се е вкоренила, тѣй щото азъ не знаѣж, освѣнъ едно само срѣдство за излѣчение.

--Укажете го.

--Трѣбва болното мѣсто да се изгори нѣколко пѣтя -- тѣй щото да се измѣни и изгуби болния зародишъ и се появи добра зарастителна кожа.

--Това ли е всичко?

-- Едно общо лѣчение е още нужно; но това принадлежи на лѣкаря, който ще ѝ лѣкува да ѝ го опрѣдѣли.

-- Не можете ли вий сами да го укажете?

-- Азъ виждамъ злото, което е обгризало кожата, и което, отъ день на день, се усилва; знаѣхъ, че напрѣдъкътъ му трѣбва да се спре по единъ енергиченъ начинъ; колкото за общото лѣчение не е моя компетентностъ; то принадлежи на единъ опитенъ лѣкаръ.

Госпожата останх учудена отъ мъдритѣ отговори на магнетисаната и останх смаена отъ всичко това, що чу.

Докторътъ отстави магнетисаната да си поотпочине; щомъ той видѣ, че почивката е достатъчна за тѣлослужението на Йулиа, каза на присѣдствающитѣ господа:

-- Който отъ вази, господа, обича нека се приближи до тая масса и нека има добрината да напише върху една книжка букви, думи или цѣли изражения, както обича.

Четирма господиновци се приближихъ и написахъ.

-- Сега сгнѣйте си билетитѣ и скрийте ги тамъ, дѣто мислите най за добръ: моля ви още прѣдъ мене да ги не криете, защото може нѣкой да помисли нѣкое споразумѣние.

Билетитѣ, като се скрихъ отъ четирмата, които ги написахъ, докторътъ постави тѣзи четирмата прѣдъ магнетисаната и, като ги опрѣдѣли по нумерата: 1, 2, 3 и 4, попита ѝ:

Йулио, кажете ми, моля ви, дѣ се намира билета на № 1?

-- Въ часовника му.

-- Можете ли проче да знаете що е писано?

-- Да, ако господинътъ разгъне билета и ми го прѣдстави.

Билета се разгнхъ и се постави на единъ столъ въ стаята. Г-ца Йулиа прочете:

„Не смѣхъ да повѣрвамъ на непознатата магнетическа сила; сячкитѣ дѣйствиа, що видѣхъ сж вѣнъ отъ естественитѣ дѣйствиа.“

Билетътъ отъ ржка на ржка обиколи всичкитѣ, които се увѣрихъ, че той съдържае сжщата фраза, що се прочете.

-- Гдѣ се намира билета на № 2?

-- Въ устата му.

-- Ще прочетете ли съдържанието му?

-- Книгата е увалена, и не мислѣх да има нѣщо писано на неѣ.

№ 2 потвърди, че отговора е точенъ.

-- Гдѣ се намира билетътъ на № 3?

-- Въ жоба на тази млада жена, която е съ единъ златенъ герданъ.

Като разгнѣхъ билета и го поставихъ на стола, магнетизаторътъ каза: „четете“!

-- Не могъх, понеже писмата сж поставени наопаки.

Билетътъ се поправи и госпожица Юлиа прочете слѣдущитѣ пречути стихове:

Любовъта е господарътъ на свѣта:

Тя владѣе, царува въ небесата,

Въ адътъ, врѣзъ земята и подъ водата.

Нейний тронъ стои въ вашитѣ очи.

На това прочитание, младата госпожа, като не знаеше съдържанието на белета прѣди да го гуди въ жоба си, наведи се, като се изчерви; понеже тя бѣше твърдѣ красива, сичкитѣ намѣрихъ справедливо угодобението на стиховетѣ.

-- Гдѣ се нахожда четвъртиятъ билетъ?

— Билетътъ е врѣзанъ въ една батистена кърпа, която тайно се подхвърли да падне въ панеря, който е надъ бюрото.

Кърпата се взе отъ панеря, развърза се и белета се постави на стола.

— Четѣте!

„Ако този билетъ се открие, × (единъ кръстъ), ако той се прочете, × (единъ другъ кръстъ), ще се повѣрва, че пророцитѣ, гледачкитѣ и магьосницитѣ въ древно врѣме сж вършили тѣхнитѣ чудеса, чрѣзъ магнетизма ××× (три кръста).“

На туй прочитание притежателятъ на билета си истричитѣ за да се увѣри да не би да е подъ влиянието на нѣкой сънъ или на нѣкоя халуцинация.

— Отъ истина, това е удивително нѣщо! каза той. Въмѣсто да зематъ за шарлатанство магнетическитѣ дѣйствиа, ученитѣ хора трѣбва да се завземжъ сериозно, както го каза господинъ доктора, за да се открие причината и да се употрѣби за въ полза на човѣчеството.

— Не ви ли е възможно, г-нъ докторе, да ни дадете нѣкои тълкувания на тѣзи тѣй чудесни и удивителни дѣйствиа? попитахъ зрителитѣ.

— Ще се постарая да ви задоволя, отговори докторътъ. Този любопитенъ опитъ на скриванieto е единъ отъ тѣзи противъ който много сомнабули, въ разни врѣмена, не сполучихъ да зежтъ опрѣдѣлената награда отъ Бурдена. Но, понеже опититѣ до сега не сж можли да задоволятъ назначенитѣ комиссии по този прѣдметъ, не трѣбва да заключимъ, че вижданието прѣзъ едно непрозрачно нѣщо е невъзможно. Хора, съ добро довѣрие, които сж се занимавали съ магнетизма, забѣлѣжаватъ, че е достатъчно най-малката обстоятелствена причина, най-малкото негодувание, щото единъ магнетисанъ, който най-добръ е извършилъ вчера въ кабинета на своя магнетизаторъ своитѣ дѣйствиа, да се укаже съвършено недостоеенъ днесъ прѣдъ една многочислена комиссия.

Относително до познанието, догажданieto на мисълта, тълкуванието ще бжде много дълго и недостатъчно; ще бжде достатъчно да се каже само, че мисълта, или по добръ думитѣ, що обематъ мисълта, набѣбватъ или ставатъ като нагледенъ образъ въ мозъка на този, който мисли. Колкото за способността, дѣто се вижда прѣзъ едно непрозрачно тѣло, ще видж по единъ физически начинъ да изгладжъ или, поне, расклатж вашитѣ съмишния.

Казахме другадъ, че свѣтътъ не се свършва тамъ, дѣто се спиратъ нашитѣ очи; нашитѣ чувства отпушатъ прѣмногo нѣща, по причина че тѣ не сж никакъ доволно развити, никакъ доволно тънки, за да ги схватяжтъ. Отъ неусвършенстванието на нашата чувствителность и интелигентность се слѣдва, щото невъзможността не се нахожда тамъ, дѣто ний ъ искаме; напротивъ, тя се намира много по-нататкъ отъ точката, дѣто ний ъ поставяме.

Ето една костенурчена кора; азъ ъ поставямъ между вашитѣ очи и една отворена книга: безъ друго вий не можете да четете, понеже свѣтливитѣ зари, които произхождатъ отъ книгата, не могатъ да дойдхтъ до вашитѣ очи, по причина че се прѣсичатъ отъ едно прѣпятствие. Нека приемемъ сега, отъ една страна, че свѣтлината произва сичъ

китѣ тѣла въ разни степени; отъ една друга страна, нека прѣдположимъ, че тази дебела кора бжде раздѣлена на сто твърдѣ тънки луспи: всѣка луска уединена по необходимостъ ще бжде прозрачна и ще може да се гледа прѣзъ нея. Това е то, което се случва въ магнетисания; нейнитѣ оптически нерви прѣдобиватъ такава една висока степенъ отъ гледателна сила, щото най-дебелитѣ тѣла, най-непрозрачнитѣ ставатъ съвършено прозрачни. Тогава не е трудно на обективнитѣ зари, които, като прѣкаратъ тѣлата и клѣпачитѣ на магнетисания да достигнѣтъ и се изобразѣтъ върху ретината (мембрана въ дъното на окото). Тая способностъ що притѣжаватъ много магнетисани, които могатъ да гледатъ прѣдметитѣ, вопрѣки едно прѣпятствие, още и разнитѣ оржда на тѣлото на человекъ, като прѣзъ едно стъкло, тая способностъ е точна; не само магнетическитѣ аналѣ даватъ доволно доказателства въ това отношение, но подобни нѣща се намиратъ още и въ тѣзи, които сж противъ магнетизма. Ето единъ подобенъ случай.

Четирма професори и шестъ ученика по медицината бѣхж забиколили крѣвата на единъ старъ человекъ, който умираше отъ старостъ: единъ отъ професоритѣ поиска да магнетиса най-младѣ отъ ученицитѣ, който имаше едно деликатно, нервно и чувствително тѣлосложение, и когото сполучи да магнетиса въ нѣколко минути. Тогава професорътъ, като го постави къмъ краката на издихаѣщѣа, заповѣда му да бди добръ върху вървежа на смъртта, т. е. вървежътъ, що слѣдва живота, като исчезва. Неговитѣ отговори на въпроситѣ, що му се зададохж отъ професора, бѣхж точно съобразни съ този физиологически законъ: — *животътъ оставя изъ начало околността на тѣлеснитѣ оржда, като отива малко по-малко къмъ срѣдата; тукъ той се спира малко нѣщо и свѣршва наскоро да исчезне съвършено.*

— Виждамъ, казваше младий ученикъ, животътъ да изоставя членовитѣ, послѣ чувствителнитѣ органи, като се оттегля къмъ органитъ на срѣдата. — Първо чувствителността изгасва. — Кръвообращението се ускорява; то става периодическо и, като арнисва въ малкитѣ сѣдини, отива малко-по-

малко към намаляване. Кръвта от по-дебела въ артериитѣ, става на по-тънка, дору начаватъ и празни да оставатъ.

— Гледамъ движението на кръвообращението да намалява и да арнисва нѣйдѣ; неподвижността завладава малко-по-малко дебелитѣ ссѣдлини; кръвта замръзва и сърдцето прѣстава да тупа.

Този е физиологическия вървежъ, що слѣдва живота, като изгасва. Единъ краснорѣчивъ професоръ отъ академиата не можеше да даде по-точно описание отъ това, що даде заспалъ ученикъ подъ влиянието на магнетизма.

Втори опитъ

Върху обонянието.

Слѣдущитѣ опити ще ни докажатъ, че нервитѣ на обонянието, прѣпълнени отъ едно магнетическо влияние, посредствомъ волята на магнетизатора, ставатъ тѣй чувствителни, щото обонянието ни прѣдставлява нѣщо до тамъ чудесно дору за невѣрване.

Всичкий свѣтъ знае, че тѣлата, изобщо, даватъ миризливи испарения много или малко чувствителни: нѣкои отъ тѣхъ сж много миризливи, други по-малко, а нѣкои ни се виждатъ съвсѣмъ лишени отъ миризма, безъ да сж дѣйствиелно; нашето дебело обоняние е причината, по която неможе да ги схвати. Въ врѣме на нѣкои болѣсти, чувствителността на обонянието се изостря тѣй, дѣто болний негодува отъ миризмата, що нѣкои нѣща издаватъ, които намъ се видѣжтъ за не миризливи. По единъ подобенъ начинъ обонянието на единъ магнетисанъ, може да се изостри отъ магнетизатора тѣй, щото да се отличава съвършенно отъ това, що естественъ чедовѣкъ притежава.

Докторътъ постави подъ носа на магнетисаща една часть отъ мраморъ.

— Познавате ли това испарение?

— Това е едно каменно испарение.

— А това (като му поднесе единъ ключъ отъ вратата)?

— Едно желѣзно испарение.

— А това (като му поднесе дръжката на единъ ножъ отъ рогачевъ рогъ)?

— Едно испарение на рогъ.

Единъ отъ зрителигѣ направи знакъ на магнетизатора да поднесе острото на ножа подъ носа на магнетисания — което той като извърше, тя отговори:

— Това е пакъ едно испарение отъ желѣзо.

Една госпожа подаде на магнетизатора едно стъкло отъ кристалъ, що бѣше купила; магнетисаната, щомъ го помириса, каза: „това е стъкло“.

Ако срѣдоточието на нервическата течность върху единъ органъ развива чувствителността, отиѣманието или прѣсѣчението на тая течность ще произведе безъ друго противното, т. е. ще отиѣме врѣменно чувствителността на органа.

Магнетизаторгѣ, като уедини и ограничи чувствителността на нервическата носна течность, отвори едно стъкло пълно съ силенъ аммониакъ, и го постави подъ носа на магнетисаната, като ѝ заповѣда да смръкне силно, което тя направи безъ да досете нищо, когато силата бѣше такава, щото да може да свади най-коравия чедовѣкъ.

Трети опитъ.

Върху хващанieto и чуванието.

Докторгѣ връза една копринена връвъ отъ ржката на магнетисаната, и свободния край подаде на една госпожа, като ѝ помоли да го държи, което тя съ удовольствие направи.

— Бега, каза ѝ той, допрѣте съ прѣста си тъй легко връвта, колкото пжтя искате — и азъ ви увѣрявамъ, че вашето легко допирание ще бжде почувствано отъ магнетисаната.

Младата госпожа допрѣ нѣколко пжтя кундека си до връвта.

— Колко пжтя се докачи връвта? попита магнетизатора магнетисаната.

— Седемнадесетъ, отговори тя.

Това бѣше точно. Докторгѣ се адресува на една друга дама, като ѝ каза:

— Госпожо, подухнете върху връвта; малкото движение, що вашето духание ще произведе, ще бжде почувствувано отъ магнетисаната.

Госпожата духнх петъ пхтя, и магнетисаната каза, че петъ впечатления е досетила въ ржката си.

Единъ отъ зрителиѣ поиска да опита чудесната магнетическа тънкотиа по хващанието, и, като мислѣше, че ще ѝ искара лъжлива, допрѣ връвта съ едно много легко перце нѣколко пхтя.

— Колко удара?

— Петдесетъ и деветъ.

Числото ее указа точно.

Докторътъ остави малко врѣме магнетисаната да си отдохчине и послѣ да начне опититѣ по слуха.

— Вий, господине, който сте тамъ до прозореца, бждѣте тѣй добри да пришепнете нѣщо на ухото на вашата съсѣдка, но тѣй полегка, щото едвамъ да се чувате.

— Йулио, повторѣте думитѣ на господина?

— *Едно куче отъ добра раса нѣма обонянието си по деликатно отъ колкото тжзи магнетисана; тя ще надмине заяка по тънкотиа на слуха.*

— Това ли е вашето изречение, господине?

— Да, слово по слово.

Сичкитѣ присжтствуѣщи се спогледохж съ удивление.

— Сравнението на кучето съ заяка ми дава случай на едно кратко отстъпване, за да докажж, че нищо не е невъзможно въ деликатно-чувствителното обучение на магнетисаната. Намиратъ се животни, между които е кучето, на което обонянието е удивително.— Кучето намира господаря си, изгубенъ отъ нѣколко дни, по обонянието.— Кучетата, отдалечени по едно дълго пхтешествие, сж се завръщали въ дома си, като се прѣхвърлили 50 или 100 часа мѣсто, и като сж слѣдвали сжщиа пхтъ, по който сж отишли.

Упражнениѣ кучета извършватъ съ хиляди особни обиколки чрѣзъ помощта на обонянието. Рогачътъ, заякътъ, къртицата и много други животни сж снабдени отъ слухъ, твърдѣ деликатенъ, щото можтѣ да схватжтѣ най-малкия шумъ изъ далечно едно мѣсто, най-нискитѣ гласове; и тоза

имъ служи да избѣгватъ опасноститѣ, що ги застрашаватъ. Естеството е развило прѣмного въ тѣзи животни чувствата на обонянието и на слуха, за да могатъ да конкуриратъ за съхранение на тѣхното съществуване. Деликатността на тѣзи двѣ чувства е нѣщо обикновено въ тѣзи животни; когато въ челоуѣка тя, напротивъ, е малко обща. При всичко гуй, казватъ, че дивацитѣ, арабитѣ, подушватъ тигра, лева и елениѣ отъ твърдѣ далечъ.

Приимѣте, че чувствителната способностъ е сто пѣтя натрупана, чрѣзъ нервическа течностъ, върху органа, и ще имате тълкуванието на явленията, които толкова пѣтя сж ви удивлявали!

Минувамъ къмъ единъ опитъ, който ще докаже най-високата деликатна степенъ, на която може да достигне слуха на една магметисана. — Ето, господине, земни тази прѣчица и удри въздуха съ толкова удара, колкото ви е приатно, като имате подъ внимание всѣки пѣтъ да оставете по малко врѣме между всѣки ударъ.

— Йулио, колко удара чухте?

— Риднаесетъ, отговори тя, и това бѣше истина.

Опита се подновн много пѣтя—все съ успѣхъ.

Зрителитѣ, очудени отъ тая, не за вѣрвание, чувствителностъ на слуха, доктора имъ даде слѣдущето тълкувание:

Въздухътъ, както знаете е една еластическа течностъ, която ни обикаля отъ вредъ и размѣстижъ всѣко тѣло поставено въ движение. Ако въ този салонъ се движи една прѣчка, въздуха се раздѣлижъ връзъ двѣ страни, и това раздѣление е чувствително чакъ до послѣднитѣ пояси, що допиратъ до стениѣ на стаята. Да можете да се здобиетесъ по-ясно понятие, ще ви кажжъ, че това е горѣ-долу, еднакво съ това, когато хвърлимъ въ една застойчива вода, единъ камѣкъ; подиръ паданието на камѣка изобразяватъ се надъ водата едни околчasti обрачи или вълни, които изъ начало биватъ тѣсни—и, колкото отъ срѣдата отиватъ къмъ края, толкова повече се разширяватъ, додѣ достигнатъ до края. По сжщия начинъ въздушнитѣ вълни, произведени отъ удара на прѣчката, сж се распрѣснжли дору до въздушния

поясъ, който се намира около магнетисаната; чувствителността на слуха е изостръгнъ тъй, щото най-малката въздушна вълна, произведена отъ пръчката, му е позната.

(Слова).

Кратко изложение закона на спиритическитѣ явления.

Отъ Алманъ Кардекъ.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ЗАБЕЛѢЖКА.

Лицата, които не познаватъ спиритизма, които не знайтъ нито неговата цѣль, нито неговитѣ доводи, почти всѣгока криво схдѣтъ за него. Особенно тѣмъ не имъ стига знание на началото, главния ключъ на явленията; като нѣматъ това, онова което виждатъ и онова което чуватъ за тѣхъ е бесполезно и не ги занимава. Доказано е съ опитъ, че за да се убѣдимъ въ нѣщо не е достатъчно само да видимъ или да чуемъ. Дори и този, който е билъ свидѣтель на фактоветѣ, които сж го накарали да размишлява, повече е учуденъ отколкото убѣденъ; колкото повече дѣйствието му се струва изумително, толкова повече той го подозира. Едно прѣдварително сериозно изучаване може да измѣни съвършенно идеитѣ.

Въ всѣкой случай то е необходимо за разбиране на най-проститѣ явления. Като нѣма пълно познание, краткото излагане на закона, който управлява явленията, ще бжде достатъчно, за да принуди онѣзи, които не сж посветени, да гледатъ нѣщата въ истинската имъ свѣтлина. Въ доложено мѣничко поучение ний даваме първоначално ръководство.

Това поучение прѣимущественно се прави за ония лица, които нѣматъ никакво понятие за спиритизма. Въ групитѣ или събраната, гдѣто се намиратъ новаци, то може съ полза да послужи като прѣдварителна рѣчь прѣдъ засѣданята, като се глѣда на нуждата.

I. За духоветѣ.

1. Спиритизмътъ е опитна наука и заедно съ това философско учение. Като практическа наука, тя състои въ отнoшенията, които могатъ да се завържатъ съ Духоветѣ; като философия, тя съдържа въ себя си всичкитѣ нравствени послѣдствия, които произлизатъ отъ тѣзи сношения.

2. Духоветѣ, както обикновенно полагатъ, не съставляватъ отдѣлни същества на творението; това сж душитѣ на ония, които сж живѣли на земята или на другитѣ свѣтове. Слѣдователно, души или Духове е едно и сжщо. Отъ това слѣдва, че този който вѣрва въ съществуването на душитѣ, на сжщото основание вѣрва и въ съществуването на Духоветѣ. Да отрицаваме Духоветѣ, значи да отрицаваме душата.

3. Хората въобще иматъ съвършено лъжливо понятие за състоянието на Духоветѣ. Тѣ не сж неопредѣлени същества, пламъкъ, като блуждающъ огнь, нито привидѣния подобни на прикаскитѣ за умрѣлитѣ, както нѣкои искатъ да кажатъ. Това сж същества подобни на насъ, които иматъ тѣло сжщо такова, каквото е и нашето, но флюидическо и невидимо въ неговото нормално състояние.

4. Когато душата е съединена съ тѣлото въ врѣме на живота, тя има двойна обвивка; едната тѣжка, груба и разрушима, която е тѣлото; другата флюидическа, легка и неразрушима, наречена *перисприга* (околoduшникъ.) Перисприга е свръска, която съединява душата съ тѣлото, посредствомъ който душата дѣйствува на тѣлото и осѣща впечатлениата на тѣлото.

Съединението на душата, перисприга и материалното тѣло съставлява *человѣка*; душата и перисприга, отдѣлени отъ тѣлото, съставляватъ същество наречено *Духъ*.

5. Смъртта е разрушение на тѣлесната обвивка; душата напуска тѣзи обвивка, както хората захвърлятъ износенитѣ дрѣхы, или пеперудата оставя своята какавида; но душата запазва своето флюидическо тѣло или перисприга.

Смъртта на тѣлото освобождава Духътъ отъ обвивката, която го привързва къмъ земята и която го прави да страда; освободенъ отъ тѣзи тежестъ, той запазва само неговото етир-

но тѣло, което му позволява да прѣминава пространството и разстояниата съ скоростта на мисълта

6. Духоветѣ населяватъ пространството; тѣ съставляватъ невидимъ свѣтъ, който ни окръжава, посрѣдъ който ний живѣемъ и съ който ний сме въ постоянно съприкосновение.

7. Духоветѣ иматъ всичкитѣ чувства, които тѣ сж имали на земята, но въ висша степенъ, защото тѣхнитѣ способности не сж ослабени отъ материята; тѣ иматъ чувстванна неизвѣстни намъ; тѣ виждатъ и чуватъ нѣща, които нашитѣ ограничени чувства не ни позволяватъ нито да виждаме, нито да чуваме. За тѣхъ нѣма тъмнота, съ исключение само на ония, които за наказание сж осѣдени да бждатъ врѣменно въ тъмнота. Всичкитѣ наши мисли се отражаватъ въ тѣхъ, и тѣ ги четатъ като въ отворена книга; така щото това което ний би могли да скриемъ отъ нѣкого прѣзъ врѣме на живота, не можемъ да направимъ, когато той се намира въ състояние на Духъ.

8. Духоветѣ запазватъ сериозната любовъ, която сж имали на земята; тѣ съ удоволствие посѣщаватъ ония, които тѣ сж любили, а особено когато ги привличатъ съ мисълъ и чувство на любовъ; съ ония които сж равнодушни къмъ Духоветѣ и тѣ сж равнодушни къмъ тѣхъ.

9. Почти всички, които не сж познати съ спиритизма мислятъ, че Духоветѣ, които сж освободени отъ материята, трѣбва за това да знайтъ всичко и да иматъ най-високъ умъ. Силно се заблуждаватъ тѣ.

Духоветѣ, като сж били само души на хората, не спечелватъ съвършенство като напущатъ своята земна обвивка. Прогресътъ на Духа става само съ течението на врѣмето, и само послѣдователно той се освобождава отъ своитѣ недостатъци и спечелва познаниа които не му достигатъ. Било би така сжщо нелогично да се допустне, че Духа на дивий или прѣстѣнника е станалъ изведнѣжъ ученъ и добродѣтеленъ, както щѣше да е и несъгласно съ справедливостта Божия да допустнемъ, че Духътъ остава вѣчно въ своето ниско състояние.

Както има хора съ различна степенъ на знание, невѣжество, добрина и злина, така сжщо има и Духове. Има

духове легкомисленни и шеговити, други пъкъ лъжци, лъцемъбри, зли, отмъстителни; има напотивъ и такива които обладаватъ високи добродѣтели и знание, въ степенъ непозната на земята. На това разнообразие въ качества на Духоветѣ слѣдва да обърнемъ особено внимание, защото то обяснява доброто или лошото свойство на получаващите съобщения и по това особено слѣдва да се научимъ да ги различаваме.

II. Явяване на Духоветѣ.

10. Духоветѣ могатъ да се явяватъ по различенъ начинъ: посредствомъ зрѣние, слухъ, осѣщание, шумъ, движение на тѣла, посредствомъ писмо, музика и т. н. Тѣ се явяватъ при посредството на лица, надарени съ особена способностъ, свойственна на всѣки родъ явления, и които се наричатъ *медиуми*. И така, има медиуми видящи, говорящи, слушащи, чувствующи, медиуми на физически дѣйствиа, рисувачи, типтолози, пишущи и т. н. Между пишущите медиуми има много разнообразна, като се глѣда по свойството на съобщениата, за които сж тѣ способни.

11. Флюида, който съставлява периспритътъ, прониква всичкото тѣло и прѣминава прѣзъ него, както свѣтлината прѣминава прѣзъ прозрачните тѣла; никаква материя неможе да му служи за прѣгради и заради това Духоветѣ проникватъ на всѣкъдѣ, въ мѣста добръ, херметически, затворени; смѣшно е да полагаме, че тѣ влизатъ прѣзъ мѣнички дупчици, като отворието на ключътъ или трѣбитѣ.

12. Ако и перисприта да е невидимъ за насъ въ своето нормално състояние, той е ефирна материя. Духътъ може, въ известни случаи, да го подвъргне на молекулярно измѣнение, което го прави видимъ и дори осязаемъ; по такъвъ начинъ произлизатъ вижданията на духоветѣ. Този феноменъ е до толкова необикновенъ, както парата, която бива невидима, когато е твърдѣ разрежена, и става видима, когато е сгъстена.

Духоветѣ, като се правѣтъ видими, явяватъ се почти всекога въ този видъ, който сѣ имали въ врѣме на живота си, по което можемъ да ги узнаемъ.

13. Посрѣдствомъ перисприга си Духътъ е дѣйствувалъ на своето живо тѣло; и посрѣдствомъ сѣ щия този флюидъ той се явява, като дѣйствува на бездѣйствениата материя, произвежда шумъ, движение на маситѣ и други прѣдмѣти, които той подига, прѣобрѣща и прѣнася. Въ този феноменъ нѣма нищо удивително, ако разсѣдимъ, че посрѣдъ насъ най-силний двигателъ се намира въ по-разрѣденитѣ и дори невѣсоми флюиди, като въздуха, парата и електричеството.

Посрѣдствомъ своя перисприга Духътъ заставлява медиума да пише, говори или рисува; като нѣма осѣзаемо тѣло за да дѣйствува открито когато желае да се яви, той употребява тѣлото на медиума, съ органитъ на когото се ползува, съ които той дѣйствува, тъй като че това е неговото собствено тѣло, посрѣдствомъ изливание своя собственъ флюидъ въ тѣлото на медиума.

14. При явлениата нарѣчени *движущи или говорящи маси*, Духътъ дѣйствува по сѣ щия начинъ на массата: или за да ѣ докара въ движение безъ опрѣделено значение, или за да чука разумно, като обозначава буквитѣ на азбуката, за да състави думи и прѣдложения, явление което се казва *типология*. Тукъ массата е само орхидея, което се употребява отъ Духътъ, сѣ що както карандашътъ за писание; той дава на массата врѣменна жизненность посрѣдствомъ флюида, който ѣ прониква, но не се отождествява съ неѣ. Лицата, които се намиратъ въ вълнение, когато имъ се яви нѣкое скѣпо за тѣхъ сѣ щество, смѣнно постѣпватъ като цалуватъ массата, защото това прилича като да цалуватъ соната съ която тѣхния прѣателъ е чукалъ. Има личности, които се обрѣщатъ съ слово къмъ массата, като че Духътъ се намира въ дървото, или като че дървото се е обърнало на Духъ.

Когато съобщениата ставатъ по този начинъ, трѣба да ѣ прѣдставимъ Духътъ не въ массата, но до неѣ, *такъвъ Сакъто е билъ въ врѣме на своя животъ*; и такъвъ би го кидѣли дѣйствително, ако би въ тѣзи минута той да станеше

видимъ. Това сжщото бива въ съобщениата посрѣдствомъ писание; можахме да видимъ Духътъ до медиума, ръководящъ ръката му, или като му прѣдава своята мисль посрѣдствомъ флюидическо течение.

15. Когато массата се повдига отъ земята и стои въ пространството безъ точка на опора, Духътъ не ѿ издига съ силата на ръцѣтъ, но ѿ окръжава и прониква съ извѣстенъ родъ флюидическа атмосфера, която **нейтрализира** дѣйствието на притегателната сила, както дѣйствува въздуха на балона и на книжнитъ хвърчила; флюида който прониква массата, придава ѿ врѣменно голѣма, свойственна нему легкостъ. Когато массата е прикрѣпена къмъ дюшемето, тя прилича на въздушна камбана, изъ подъ която е истегленъ въздухътъ. Ний тука правимъ сравнение, за да покажемъ аналогията на дѣйствиата, а не абсолютното сходство на причинитѣ.

По това можемъ да заключимъ, че Духътъ може така сжщо легко да издигне човѣка, както и массата, да прѣнася прѣдмѣтитѣ отъ едно мѣсто на друго и да го захвърли кждѣто иска; тѣзи феномени ставатъ по единъ и сжщъ законъ.

Когато массата прѣслѣдва нѣкого, не Духътъ тича, защото той може спокойно да си остане на едно мѣсто, но той подбужда массата съ своето флюидическо течение, посрѣдствомъ коего той ѿ движи по свое усмотрѣние.

Когато се чуватъ удари въ массата или въ друго мѣсто, Духътъ не чука нито съ ръка, нито съ нѣкакъвъ прѣдметъ; той направлява на точката, отъ кждѣто произлиза чуканието, струя отъ флюидъ, който произвежда дѣйствието на електрически ударъ. Той измѣнява чуканието, както може да се измѣни звукътъ, произведенъ отъ въздуха.

16. Необходимата тъмнина за произвеждане на нѣкои *физически* дѣйствиа, подава поводъ за подозрѣние и измама, но това не опровергава възможността на самиа фактъ. Извѣстно е, че въ химията има съединения, които не могатъ да се произведхтъ на свѣтлина; че съединението и разлаганието произлизатъ отъ дѣйствието на свѣтла флюидъ; а тѣй като всичкитѣ спиритически явления, като сж слѣдствие отъ съединението на флюида на Духътъ съ флюида на медиума, и

тѣзи флюиди сж материи, то нѣма нищо удивително, че въ нѣкои случаи свѣтλια флюидъ е врѣденъ на това съединение.

17. Внѣшнитѣ Духове се занимаватъ само съ рѣзумни съобщения въ видъ на наше поучение; физическитѣ явления, или чисто материалнитѣ, особено сж въ вѣдомството на нисшитѣ Духове, които обикновенно се наричатъ чукажщи Духове, тъй както между насъ съ фокуси се занимаватъ простацитѣ, а не ученитѣ.

18. Духоветѣ сж свободни; тѣ се явяватъ когато имъ е угодно, комуто искатъ и когато могатъ, защото не всѣкога тѣ иматъ възможность. *Тѣ не подлѣжатъ на ничии заповѣди, нито на прищевкитѣ на когото и да е, и никой не може ги застави противъ волята имъ да дойдѣтъ, нито да ги принудѣтъ да кажатъ това, което тѣ искатъ да замълчатъ;* така щото никой не може да утвърждава, че еди-кой си Духъ ще дойде на неговото повиквание въ определено врѣме, или ще отговори на такъвъ и такъвъ въпросъ. Да казваме противното ще рече да доказваме съвършенно незнание самитѣ начала на спиритизма; само шарлатанството има вѣрни источники.

(Слѣдва).